

A 4320.

Kodulaste raamat.

Toimetanud
J. Bergmann,
Baistu õpetaja.

H. P. 1880

Kodulaste raamat.

Toimetanud

J. Bergmann,

Paistu õpetaja.

Seitsmes trüff.

Jurjewis.

Trükitud Hermann'i trükikoja kirjadega.
1902.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 27 августа 1902 года.

ENSV TA
Klirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

36670

1. Jugemise ja kirjutamise õpetus.

1.

a e i

ae ai ea ei ai ai ei ei ae ae

a e i

2.

o u n

an en on ani uni anu onu nina

o u n

3.

õ m

õnn ma ema mina mõni muna
minu nimi on anna

õ m

4.

l r s

lill lumi lamma s rull rumal
 sammas linnu muna on ilus

l r s

5.

h j w

ahw jahwa jahu ahju aherwars
 orawal on wabe hammas

h j w

6.

b p

abi appi rabe rape raba saba uba
 juba paber ja papp naber ja napp
 jõe nupp on ilus lill

b p

7.

d t

õde tõde mõte wõte hädas mädas
 mätas tutu lutu tule ruttu oma
 tuba oma luba

d t

8.

g k

minu nuga nuga taga kana pugu
 wana lugu lina ligu pane liiku
 tugew taru kassin aru

g k

9.

ä ö ü

äi wäi süsi lüsi söe hunnik müti
 muld õlekübar tahk ja käi wäht
 weli urkast

ä ö ü

10.

a b d e g h i j k l m n o p r

s t u w ä ö õ ü

tähed kõi ma tunnen juba

armas ema anna luba

et ma sinu abiga

haffan kofku lugema

jah hakka

11.

aa ee ii oo uu

aas, paas, laas, kaas, haaf, jaaf, paaf, ees, mees,
 sees, wees, hiir, kiir, piir, wiir, joof, loof, luuf,
 puuf, hoow, soow, uur, puur, mul on uur, sul puur.

aa ee ii oo uu

12.

ää öö õõ üü

rääf, tääf, äär, jääf, kääf, sääf, nõör, pööf, öö, töö,

lööf, fööf, möön, pöön, lööf, rööf, püü, süü, müür,
tüür, rööm on fuur.

ää öö ôô üü

13.

ae ai au oe oi ou

käed, wäed, äi, fäi, fäu, näu, nöel, föel, föit, wöit,
öu, pöu, röuf, föuf, wöi nöu on fiin, öö on käes.

äe äi äü öe öi öu

14.

ae ai au ea ei iu oe oi ui

kaew, laew, waew, fai, wai, taim, waim, auk, lauk,
heal, peal, seal, teal, leid, neid, eit, peit, fiud, liud,
foe, soe, foit, toit, fui, nui, toit on hea.

a a a aas

15.

ff ll mm nn pp rr fs tt

kaff, paff, taff, waff, mall, tall, hall, pall, samm,
mamm, lömm, nömm, onn, tonn, pann, wann, fopp,

fopp, fapp, napp, furr, wurr, fass, pass, fott, pott,
fell lööb pimmi pamm.

m m m mees.

16.

fs ld lg lf lm lt lw nd nt

iifs, faks, ufs, tuks, maks, waks, sild, süld, põld,
alg, jalg, sölg, wölg, malk, palk, hulk, mulk, kolk,
polt, ilm, film, malm, salm, kolm, tolm, filt, wilt,
pilt, sült, põlw, wölw, salw, talw, kand, rand, pind,
rind, hind, lind, pant, sant.

l l l maalm.

17.

ps rg rm rn rs rt rw sf st sw

laps, saps, kops, pops, kärg, pärg, farm, parm,
firn, wien, pars, wars, örs, förs, märt, pärt, harw
farw, parw, sarw, möst, põst, kiist, wiist, lust,
tuft, juust, tuust, kasw, rasw; piim, wöi ja juust on
hea roog.

h h h härg

18.

hoog, loog, roog, piif, riif, tiif, kuff, luff, puff, suff,
tuff, raag, saag, haaf, waaf; nirk on wirk loom, hunt
hōel loom; kass ja hiir; kott ja rott; kolm kuud;
laew läks, laps sees.

f f s s s faps.

19.

eks, peks, kaal, saal, huul, tuul, hilp, kilp, sulp, tulp,
riiw, tiiw, kelf, telf, poom, room; saan fiin, ruun
ees, loof peal, muud kui üks, kaks, kolm, nõõ; mis
see on; puu nott.

n n n nurn.

20.

lõmm ja fiin ja tael on fiin, tee tuld, sest ilm on
külm; sui on käes; kurg on suur lind; kust ta saab,
mis ta sööb; sul on juu, tuil on noff; küüt käi.

uits lööb.

21.

a=bi, a=hi, a=ni, a=ru, a=si, e=ma, e=si, i=du, i=hu,
e=lu, i=lu, i=sa, i=se, o=da, o=ma, o=nu, o=ra, o=sa, o=si,

u=ba, u=du, u=ni, õ=de, õ=la, õ=lu, ä=ra; isa ja ema
ja õde on siin; onu uba on hea.

o o o ora.

22.

al=la, am=mu, an=na, ap=pi, aš=tu, ~~eu~~eu=ne, et=te,
if=fa, is=tu, or=gu, oš=ta, huu=ti; ole ise mees.

omal ajal sõõ,

omal ajal töõ,

omal ajal õõ.

g g g aeg.

23.

ai=a, lai=a, sai=a, wai=a, äi=a, käi=a, pau=na, sau=na,
hei=na, sei=na, pii=na, wii=na, joo=ma, too=ma, koi=tu,
toi=tu, juu=a, tuu=a, sui=gu, tui=gu, hõe=luš, kõe=luš,
jõu=a, sõu=a, nõu=a, sõi=da, wõi=da, püü=a, süüa; sõida
linna saia tooma; kas lehm on müüa.

p p p padi.

24.

ja=gu, wa=gu, jõ=gi, nõ=gi, ka=ri, wa=ri, fi=be, li=be,
ko=be, no=be, ku=ri, mu=ri, kõ=la, mõ=la, la=ge, sa=ge,

la=du, ma=du, na=du, sa=du, ju=ba, lu=ba, tu=ba,
me=ri, we=ri, pe=re, te=re, si=le, wi=le, ta=ba, wa=ba ;
madu löödi maha ; mere taga on uus mere maa.

g g g naga.

25.

fa=pid, ta=pid, to=fid, wo=fid, nu=fid, pu=fid, fa=fud,
ra=fud, le=hed, me=hed, na=had, sa=had, tii=rud, wii=rud,
hir=wed, fir=wed, fii=sad, nii=sad, mar=jad, sar=jad ;
kase lehed on haljad ; kuuse lehed on ka haljad ; terwe
mets on haljas.

j j j haljas.

26.

jaa=ma, saa=ma, pii=ma, wii=ma, loo=ma, poo=ma,
löö=ma, föö=ma, oot=ma, loot=ma, kiit=ma, wiit=ma,
muut=ma, suut=ma, fat=ma, mat=ma, näit=ma, täit=
ma ; jaamas pidin wiis tundi aega wiitma ; läki
heina niitma.

olge kärmed.

27.

and=ma, kand=ma, ast=ma, kast=ma, kaitš=ma, maitš=ma,
ost=ma, kost=ma, tõst=ma, west=ma, fest=ma, küps=ma,
liips=ma; kuule kuidas kaafik kahab; mets kostab vastu.

wasta mulle.

28.

heina wedu tuleb kätte; pane riided selga; mine lehma
jootma; naaber läks marju ostma; minu kindad on
märjad; wares waagub wahtra otsas; hiired sööwad
saia ära; söö mis küps, räägi mis tõsi on.

tamme lehed.

29.

mina hoian memme utte,
kaišen taadi suurta karja;
tuli soosta suuri hunti,
laane alta laia käppa,
murdis maha musta härja,
kiskus ära kirju härja.

laps ära nuta.

30.

wara tööle, hilja woodi, nõnda rikkus tuppä toodi;
ole wirt ja ole waga, nõua ifka õigust taga; armas
laps, kuule oma isa ja ema sõna, et sinu käsi hästi
käib ja sina kuu elad maa peal.

õige hõlma ei hakka ükski.

31.

ko-pi-kaš, ku-ri-kaš, pu-ri-kaš, kop-ša-kaš, lop-ša-kaš,
maa-ši-kaš, wa-ši-kaš, ka-ri-kaš, ša-ri-kaš, ti-ha-ne,
wi-ha-ne, pa-ha-ne, wa-ha-ne, tu-hi-nal, wu-hi-nal,
ko-li-nal, wo-li-nal, ši-ri-nal, šo-ri-nal.

õiefe, õiefe,

ära nii uhkesti õilmitse.

waga weri ei wäriſe.

32.

al-ga-ma, ſal-ga-ma, ih-ka-ma, wi-h-ka-ma, ſar-ja-ma,
war-ja-ma, ſõit-le-ma, wõit-le-ma, ſoo-la-ma, woo-la-ma,
nop-pi-ma, top-pi-ma, eh-ti-ma, leh-ti-ma, uu-ri-ma,
puu-ri-ma, pan-ti-ma, ſan-ti-ma.

laanes laulab linnuke,
 meres mängib kalake,
 farjas fargab talleke.

kes pandil, see fandil.

33.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

üks kaks kolm neli viis kuus seitse kahetja üheksa kümme.

üks ja üks on kokku kaks; üks kord üks on waja
 pähä õppida; meil on kolme küla peale üks kooli-
 maja, aga kaks koolmeistrit; meie peame igas kuus
 korra koolimajasse minema ja kodulaste raamatu
 kaasa wõtma.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.

34.

i-ni-me-ne, i-ga-we-ne, su-gu-la-ne, we-ne-la-ne, ja-
 hu-ta-ma, la-hu-ta-ma, õ-pe-ta-ma, lõ-pe-ta-ma; wa-lel
 on lü-hi-ke-sed ja-lad.

mesilane linnukene,

seep see kõnnib kõrta mööda,

astub aia ääri mööda,

piirab pilliroogu mööda.

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

35.

tulge kofku füla lapsed,
 farjas käijad kaswandifud,
 tahan teile lugu laulda,
 imeasju ilmutada :
 farjapoiss on funingas,
 suure walla walitseja,
 palju pere pidaja,
 fuldse krooni kandija.

meil on 19 elaiat.

36.

A	E	I	O	U	Ä	Ö	Õ	Ü
a	e	i	o	u	ä	ö	õ	ü

Adam. Gewa. Jisak. Otto. Uusia. Äksi kirj.
 Öö on pime. Öde käib koolis. Üht asja on tarwis.
 Armas Jeesus awita. Jeesus on minu Önnistegija.
 Jisraeli rahwas oli ennemuiste Jumala rahwas, aga
 nüüd on ristirahwas Jumala rahwaks saanud. Meie
 oleme ristiinimesed.

A E I O U Ä Ö Õ Ü

K L M N P R S T W
k l m n p r s t w

Kaarel. Viisa. Märt. Naisaar. Paide linn. Rõuge kirik. Saaremaa. Tori kihelkond. Wiljandi linn. Riiaft wõib laewaga Pärnu sõita. Tartust wiib raudtee Tallinna. Peterburis elab meie keiser. Wene riik on kõige suurem riik maa peal. Meie elame Gestimaal ja oleme oma keisri truud alamad. Katekismus on Lutheruse kirjutatud. Sealt õpime Jumala 10 käsku selgeks. Need käsud andis Jumal meile Moosese läbi Siinai mäe peal.

K L M N P R S T W

B D G H
b d g h

Berlin on Saksamaa pealinn. Düüna jõgi jookseb Riia linnast läbi. Gatschina linnas on suur keisri loss. Hiiumaa on Saaremaast põhja pool. Baikali järw Siberimaal on Peipsi järwest palju suurem.

Dawalagitiiri mägi on 8 wersta kõrge. Meie maa kõrge kõrgem mägi on Munamägi, see on enam kui weerand wersta kõrge.

B D G H.

39.

20 30 40 50 60 70 80 90 100 1000

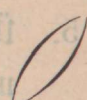
Mõista, mis see on?

1. Mit all, loof peal.
2. Hall härg, hangud sarwed, tõstab sauna sarwile, kihelkonna kufile.
3. Mees läheb toa peale, liha liud peas.
4. Muust siga läheb lauta, ajab punased põrsad laudast wälja.
5. Üks talu, wiis kammert, igas kambriis pime mees forteris.
6. Walged kanad punasel õrrel.

20 30 40 50 60 70 80 90 100 1000.

Kirja wahemärgid.

- , komma ; selle märgi juures seisata pisut.
 ; semikoolon ; siin peata wähe rohkem.
 † koolon ; pane tähele, uus mõte algab.
 . punkt ; mõte on walmis, seisata.
 ? küsimise märk.
 ! õhkamise märk.
 „“ jutumärk.
 O □ klanrid, fulgumise märk.
 , kustutamise märk.
 — mötlemise märk.
 = ühendamise märk.
 * ja † tähendamise märk.
 § paragrahw, jaomärk.

, ; . . ? ! „“
 [] — = * † §

Tule siia, mu laps ! Nja loomad wainule ; soo
 alles wäga wefine. Kuningas ütles : „Ma tõstan

su pealikuks!“ Kas ja käisid? Oh mina wilets; Siis hüüdis kõik rahwas „aamen“ (See on jah!). Halasta mu waese peal! Kas tead, mis sugune raamat lastele kõige tarwilisem on? — Kodulaste raamat*). Seaduse raamatus on palju §§ [ütle: paragrahwisid]. Mis nüüd? Nüüd hakkame ilusaid juttusid lugema.

41.

Sool kannab wilja.

Sügisese läbikatsumise juures ütles koolmeister: „Aluste Anna loeb kodulaste hulgast kõige sandemini!“ Anna läks nuttes koju ja kurtis emale: „Armas ema, mina ei saa wist kunagi raamatut selgeks; teiste Tiin sai kiita, mind wõlde kõige sandemini lugemat.“ Ema waigistas tütrekest ja ütles: „Doe mulle iga päew tund aega oma raamatust ette, siis oled kewadeni teiste Tiinust mööda!“ Anna wõttis lohe raamatu kätte ja hakkas tähti mööda üht tükki lugema ja luges jenni, kui see tükk selgeks sai. Nii tegi ta igapäew ja ema abiga sai ta wiimati terve raamatu selgeks. Siis tuli kewadene läbikatsumine kätte. Kõik kodulapsed pidiwad õpetaja ette minema. Küll wärises Anna jüda sees hirmu pärast, kui ta ette futjuti, aga pikkamisi ja selgesti luges ta oma tüki ette, nii et õpetaja teda kiitis ja talle ilusa pildilehe kinkis. Siis luges teiste Tiin. Aga tema oli

*) See raamat on praegn ju käes.

talve otsa raamatu kappi jätnud ja mõtelnud, et ta muidugi teistest paremini mõistab. Seft siis tuli, et ta õpetaja ees õige sandisti lugemise ja pildilehest ilma jäi. „Kõige hooliga õpi, saab raamatu selgeks, aga kes hoolitsemise jääd, see unustab sellegi natukese ära, mis ta ju mõistis!“ ütles õpetaja läbikatsuniist lõpetades.

42.

Kuusik ja kask.

Kaks wenda, teise nimi Kaarel, teise nimi Peeter, ajasivad ühekorra oma wäikese de Liisuga juttu. Nemad rääkisivad metsa puudest. Wanem wend Kaarel küsis: „Kas teate ka, misjuguine puu kõige ilusam on?“ Kõige kostis Liisukene: „Mina tean, mina tean! Kõige ilusam puu on kuusik!“ „Miks pärast siis?“ küsis Kaarel. „Selle pärast, et kuusik ka talwel haljas on ja metsas külmal ajal linnudele warju annab ja et ta jõuludeks kirikus ja kodus meie silma ees hiilgab.“ Siis küsis Kaarel teist korda: „Mga misjuguine puu on kõige pahem?“ Wäike Peeter wastas warsti: „Kask on kõige kurjem puu, seft tema otsast tulewad witsad.“

43.

Pijuke fringel ja suur tõrelemine.

Wäike wiie-aastane Liina oli üksinda toas. Suure laua peale oli ema wärsked saiad pannud, mis ta pühadeks oli küpsetanud. „Laps, ära sa saiadesse puudu!“ oli ema uksest wälja minnes ütelnud. Liina mõtles: „Ema keelis

küll wõtmaft, aga nuusutamiseft ei rääkinud ta midagi, feda wift küll tohin!" Sa tafakefti läts laps laua äärde, tõusis kikiwarwile ja nuusutas oma wäikefe ninakesega, mis parajasti üle laua ääre ulatas, pühade faiu. Oh küll oliwad nad armsad näha: mõned suured, teised wäiksemad; mõned pruunid, teised walged! Üks kringel, wift kaabekaff, oli üsna pisute ja oli juft laua ääre peal. Oh kui ilus see oli, fihufest ei olnud Siina weel kunagi söönud! Kui ta ometi ühe raasufesegi tohiks fealt küllest ära murda ja suhu pista. Kringlikefe nibu oli nii kena näpu wahele wõtta. „Kui ma fiit ühe wäikefe raasufese ära murrin, ega ema feda ei näegi!“ Nii mõtles Siina, murdis tükkife feige pisema kringli küllest ära ja pistis suhu. Ühtiselt kähwatas wälf ja pikne müristas nii kõwasti, et afnaruudud põrifefiwad. Siina kahwatas lumiwalgeks ja wõttis faia tüki fuust wälja, pani ta laua peale tagafi ja ütles: „Nii wäike kringliraa-fukene ja Jumal tapleb fehe nii kõwasti!“ Seft faadik ei pistnud Siina eladeski enam oma sõrme afjade külge, mis ära keelatud.

44.

Kallis rohi.

Kai ja Mai lätfiwad kahetefi linna, mõlemil raske komps kanda. Kai ägas ja dhkas, Mai naeris ja naljatas. Siis küfis Kai: „Kuidas fina ometi naerda wõid? Sinu komps on ju niifama raske kui minugi oma ja fa pole ka fugugi tugewam kui mina.“ Mai kostis: „Ma panin oma kompsu fisse ühe kalli rohu, selle pärast ei ole ta mitte raske.“ „Kulla Maietse, ütles, mis selle rohu nimi on! Ma tahafin ka oma kompsu tergetks teha,“ palus Kai.

Siis ütles Mai: „Selle rohu nimi, mis kõik koormad fergeks ja kõik waewa hõlpsaks teeb, on k a n n a t u s.“

45.

Hunt.

Anni Andres oli lammasstega laane ääres karjas. Ühel päeval hüüdis ta koeruse pärast suure healega: „Appi, appi, hunt tuleb!“ Küla rahvas jooksis, malgad ja tirved fäes, fokku ja tahtsiwad hunti maha liiia. Aga et nad kistjat kufagil ei näinud, lätsiwad nad paha meelega tagasi. Teine päew kistendas Andres jälle: „Hunt tuleb, hunt tuleb, appi!“ Jälle jooksis küla rahwast fokku, aga mitte enam nii palju kui eila. Aga et ka täna hundi jälgegi näha ei olnud, lätsiwad nad paha meelega tagasi, sest nad märkasiwad poisi koerust. Kolmandal päewal tuli hunt tõesti karja sekka. Andres karjus kõigest jõuist: „Tulge appi, tulge appi, hunt karjas!“ Aga küla rahwas ütles: „Ega meie kolmat forda ennast enam narrida ei lafe!“ Ja igaüks jäi rahulisti oma töö juurde. Senni murdis hunt poole karja maha ja wiis kõige ilusama talle ära, mis Andrese jaoks oli lubatud.

46.

Sõwi.

Siiria maal oli üks pärisori oma peremehe juurest ära jooksnud, aga mõne aja pärast jälle kinni püütud. Kohus mõistis orja surma. Teda pidi hulga rahwa nähes

lõwi ette heidetama. Tuhanded jooksiwad surmapäewal tširkusesse kokku. Mõnda nimetati üht suurt hoonet, kus keskpaigas suur raudwõredega ümberpiiratud plats oli, aga ümberringi istepingid trepi moodi ikka üksteisest kõrgemal, nii et igauks selgesti näha wõis, mis wõrede taga platsi peal sündis. Sinna platsi peale wiidi waene ori ja siis lasti üks kole lõwi puurist lahti, otsekohse orja kallale. Igauks ootab, et lõwi wangi filmapiisk maha murrab. Aga imet! Lõwi liputab saba, hüppab rõõmu pärast wangi ümber ja lakub tema käsi. Siis küsiti orja käest, kust see imelik sõbrus tuleb. Ori kostis: „Kui ma oma isanda juurest ära olin jooksnud, siis olin ma kõrbes ühes koopas peidus. Ühel päewal tuli see lõwi wingudes minu juurde ja näitas mulle oma kätta. Ma waatafin ja nägin, et üks teraw okas talle päta fisse oli tunginud. Ma tõmbasin okka wälja ja sest saadik olime mõlemad rahulikult seal koopas elamas. Kui wiimati jahti peeti, põgenesime teine teisale, aga sattusime mõlemad wangi, — ja nüüd on see loom rõõmus, et ta mind jälle leiab.“ Siis hüüdis kõit rahwas: „Elagu see heategija inimene! Elagu tänulik lõwi!“ Kui kuningas seda lugu kuulis, siis laskis ta orja priiks ja kinkis temale selle lõwi, kes nüüd koguni taltsaks jäi, otsegu koeruke alati oma peastja kaasas käis ja kellelegi elades wiga ei teinud.

47.

Kuldnoff.

Metsawahi Mihklil oli kuldnoff, kes mõnda sõna oli rääkima harjunud. Kui metsawaht hüüdis: „Kuldnoff, kus sa oled?“ siis kostis kuldnoff kohe: „Siin!“ Maabri

Kaarel käis tihti metsawahti! ja iga kord röömustas ta wäga ilusa linnu üle. Ühel päewal ei olnud metsawahti toas, kui Kaarel tuli. Poisi ke püüab linnu kinni, pistab tasku ja tahab salamahti ära minna, aga ukse peal tuleb talle metsawaht wastu. Ta tahab poisi ke seale röömu teha ja hüüab: „Kuldnokk, kus sa oled?“ Ja lind kirjendab poisi taskust nii waljusti kui jõudis: „Siin!“

48.

Tähendamise sõna.

Rammusa maa peal kaswas ilus lill; tema juured imesiwad maa seest mahla ja jõudu; tema lehed teretasiwad tõuswat päikest iga hommiku röömuga ja päike lastis oma kiired õhtuni tema peale soojusti ja kujukawalt paista. Ühel päewal lendas lille juurde suur must kottkas ja ütles: „Oh lillekene, lollikene, kuidas sa siin wangis seisad? Juured hoiawad su jalad kinni, et sa sinna jooksta ei saa, kuhu tahad, ja päike teeb su pea kallal, mis ta ise tahab!“ Lillekene mõtles kotta sõnu järele; ta waatas üles taewa poole, päike paistis nii armsasti ta peale, ta waatas enese ümber, teised lillekesed kummardasiwad tema poole ja ütlesiwad ühest suust: „Ära mine, õeke!“ Aga kui ta kottkast nägi õhus lendawat, mõtles lill: „Oh kui mina ka nõnda mõiksin lennata!“ Ja walju häälega hüüdis ta: „Kulla kottkakene, kisu mu juured wälja, et ma wabaks saan nii kui sina ja päikene, ma ei taha enam wang olla!“ Siis kirjutas kottkas lille oma nokaga maa seest wälja, tõstis ta kõrgele üles ja lastis ta jälle maha kukkuda. Hüüdis oli lill waba ja ta juured mullast lahti, aga muld ei annud temale mitte enam elumahla, nii et ta juurtest mädanema

hakkas; ta pidas ennast päikese sarnaseks, aga päikese terad ei kosutanud teda mitte enam, vaid hakkasivad teda peast kõrvetama, nii et tema lehed kohe ära närtisivad. Hirnu ja ahastusega kisendas lill: „Oh mina rumal, miks ma uskusin ketta juttu, nüüd pean armetul kombel ära surema!“ Aga juba hirvitas kottas: „Kes sind kästis nii rumal olla, see on sulle paras!“

49.

Sinnupeja.

Kena lewade oli käes. Puud haljendasivad noorte lehtede ehtes, lilled õitfesiwad aasul, põllul tärkas noor oras üles ja külwimees käis külmituga üle nurme uut seemet musta mulla pöue wifates. Põllu sõrwas laia pärna otjas laulsiwad kaks lindu teine teise wõidu:

Hakkame pesa tegema:
 Reegudesta, raagudesta,
 Pilliroo pindudesta,
 Uufista udufulgista!

Laulsiwad ja läksiwad tööle. Teine tõi teise nokatäie, esiti raagufid, siis pilliroo pinnufesi, siis kuluõrrekefi, wiimati wooderdasiwad pehme samblaga seespoolt ära ja kõige peale tegiwad nad udufulgisti ilusa aseme. Küll oli seal pesas ilus elada! Mõne päewa pärast tekkisivad wiis pisukest täpiliist munakest pesasse ja nüüd ei lahkunud linnukesed mitte enam oma pesast. Kui emalind haudus, tõi isalind temale süüa ja laulis talle meeleheaks oma kõige ilusamad laulud ette, mis ta juure Looja käest oli õppinud. Mõnda läksiwad kolm nädalit mööda. Isalind oli läinud toitu tooma, emalind oli ükspäini kodus. „Ma tahan oma

mehele rõõmu valmistada, et ta lauldes Loojat kiidab, kui ta koju tuleb!" mõtles emalind. Ise hakkas ettevaatlikult munakesi katki toksima. Ja kui isalind koju jõudis, sirutasivad talle viis väikest linnukest oma nokakesed vastu ja hüüdsivad oma keeli: "Tere, tere, taadikene!" Oh jeda rõõmu linnupaari südames! Nad hüppasivad ühe jala peal ja hõiskasivad oma kõige rõõmsamat lugu ja nende filmad ei tüdinenud mitte ära pojukesi filmitsemast. Aga nüüd ei olnud enam aega laulda: Lapsed palusivad süüa ja isa emalendasivad toitu tooma. Nad otsisivad kõige pehmemad putukad ja kõige söödavamad sääsed üles ja tõivad nad oma poegile roaks. Nii sündis hommikust õhtuni. Aga kui päike looja läks, laotas emalind oma tiivad kui tekikesi poegade üle, et jahe öösene õhk neile mitte kahju ei teeks. Pojukesed kosusivad filmanähtawalt, pea wõisivad nad pesast wälja lennata, lootisivad linnuwanemad. Aga kui nad ühel päewal toitu otsimast koju tuliwad, mis nad nägivad? Pesa oli ära lõhutud, pojukesed ära kägistatud, linnupaari südamerõõm ära lõpetatud! Kaks üleannetatut poisfi olivad jeda teinud.

50.

Konna kontjert.

Muiste Munamäe kõrwal
 Seisis laugas laane sõrwal,
 Lauka kaldal lage kiwi,
 Kiwi taga tamme tüwi.
 Kiwil konn kord kiititas,
 Tüwil looke lööritas.
 Konn see alla wette wahtis,

Tart ja tore olla tahtis,
Hakkas hooplema upsakalt:

„Teist mu taolist taewa alt
Tõe poolest pole leida
Ega mere põhi peida
Meeft, kes minu määraline,
Wastast, kes mu wääriline.
Mõni küll kuulus kuiwal maal,
Teine wägew wee all,
Mina mõlemates mees:
Kargan kuiwal, ujun wees
Meistri kombel korra pärast!
Mets küll kostab wastu kärast,
Mis need tühjad linnud teewad,
Kui nad oma laulu lööwad,
Uga mis see minu wasta,
Kui ma tahan laulu lasta?
Kui toon wälja oma koori,
Waimustan ma wanu, noori,
Sest ma panen pea pandiks:
Ma olen loodud moosjekandiks!“

Lõo kuulis konna juttu,
Kummardas ja küsis ruttu:

„„Kuulge, kulla meistriherra,
Kas wdib koori kuulda korra?“
Konn siis kohe kostis talle:

„Siis toon lauljad lagedale,
Kui tood tuhat kuuljat kofku,
Laanest laulutundjaid nokku.“

Lõo wastas wiibimata:

„„Tuhat toon ma tõrkumata.“

Aga paljuts aega nõuad,
 Et ja tööga toime jõuad?" "
 „Sedamaid, siinsamas paigas:
 Kääs mul ongi taktikaigas.“

Juba suure laane sülest
 Ilmus mõraid igast küllest:
 Linavästri, lõkene,
 Tihane ja tuwikene,
 Peoleo, pajulind,
 Pääsukene, püü ja wint,
 Käästas, ööpik, rahn ja kägu,
 Laululinnud iga nägu.
 Puude oksad painusid,
 Kui nad kokku kogusid.

Siis tuli tiigist taktilõoja,
 Kiwi otja kobru sõoja,
 Hüüdis: Lauljad, kõrwad tikki,
 Et meil laul ei lähe rikki!“

Taktikeppi konn siis tõstis,
 Kohe koorilaul ka kostis:
 „„Roak koak, koak koak, koak koak, kookk,
 Roak roak, roak roak, roak roak, rookk!““

Koor nii kooksumist korrutas,
 Kuuljate weri aga tarretas,
 Kuni kõik naerma pahwatas.

Konn siis korraga kahwatas:
 Wiskas taktikepi wette,
 Ise kargas laente kätte,
 Silpsti, sulpsti, teised järel.

Ido siis laulis tamme õrrel
 „Kokku kontserdile tulime,
 Malja natuke nägime,
 Et saab eluks ajaks naerda.
 Müüid aga pisut ümber pöördä
 Konna endne kellemine,
 Koormeistri kiitlemine :
 Andku peale pea ta pandiks,
 Konn jääb l o m b i m o s e k a n d i k s ! “

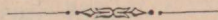

II. Üks kord üks.

2	ford	1	on	2	3	ford	1	on	3	4	ford	1	on	4
2	×	2	=	4	3	×	2	=	6	4	×	2	=	8
2	×	3	=	6	3	×	3	=	9	4	×	3	=	12
2	×	4	=	8	3	×	4	=	12	4	×	4	=	16
2	×	5	=	10	3	×	5	=	15	4	×	5	=	20
2	×	6	=	12	3	×	6	=	18	4	×	6	=	24
2	×	7	=	14	3	×	7	=	21	4	×	7	=	28
2	×	8	=	16	3	×	8	=	24	4	×	8	=	32
2	×	9	=	18	3	×	9	=	27	4	×	9	=	36
2	×	10	=	20	3	×	10	=	30	4	×	10	=	40

5	ford	1	on	5	6	ford	1	on	6	7	ford	1	on	7
5	×	2	=	10	6	×	2	=	12	7	×	2	=	14
5	×	3	=	15	6	×	3	=	18	7	×	3	=	21
5	×	4	=	20	6	×	4	=	24	7	×	4	=	28
5	×	5	=	25	6	×	5	=	30	7	×	5	=	35
5	×	6	=	30	6	×	6	=	36	7	×	6	=	42
5	×	7	=	35	6	×	7	=	42	7	×	7	=	49
5	×	8	=	40	6	×	8	=	48	7	×	8	=	56
5	×	9	=	45	6	×	9	=	54	7	×	9	=	63
5	×	10	=	50	6	×	10	=	60	7	×	10	=	70

8	ford	1	on	8	9	ford	1	on	9
8	×	2	=	16	9	×	2	=	18
8	×	3	=	24	9	×	3	=	27
8	×	4	=	32	9	×	4	=	36
8	×	5	=	40	9	×	5	=	45
8	×	6	=	48	9	×	6	=	54
8	×	7	=	56	9	×	7	=	63
8	×	8	=	64	9	×	8	=	72
8	×	9	=	72	9	×	9	=	81
8	×	10	=	80	9	×	10	=	90
10	×	10	=	100	10	×	100	=	1000

III. Meie ristiusu õpetuse wiis peatükki.

Esimene peatükk.

Jumala kümme käsku.

Esimene käsk.

Mina olen Issand, sinu Jumal. Sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrwas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõigi asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

Teine käsk.

Sina ei pea Issanda oma Jumala nime mitte ilma asjata suhu wõtma; sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjaste prungib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

K o l m a s k ä s k .

Sina pead pühapäeva pühitsema.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jultlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.

N e l j a s k ä s k .

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et siin käsi hästi käib ja sina kuu elad maa peal.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid auu sees peame, neid teenime, nende sõna kuuleme, neid armsaks ja kalliks peame.

W i i e s k ä s k .

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale head teeme kõiges ihu hädas.

K u u e s k ä s k .

Sina ei pea mitte abielu rikkuma.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie kasiinasti ja puhtasti elame kõnedes ja tegudes; ja et igaüks peab oma abikaasat armastama ja auustama.

Seitsmes käsk.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese raha ehk wara ei wõta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Aheksas käsk.

Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligimese wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pääle kawalaste ei waleta, teda mitte ära ei anna, keelt ei pekka ega kurja kõnesid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme, ja kõik asjad heaks kääname.

Üheksas käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pärandust ehk koda kawaluslega ei püüa ega diguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesel wõiks pidada.

Kümnes käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, weisid ega muud mis tema päralt on.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese naist, peret ega weisid ära ei awatele ega wägisi ei wõta ; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neistsinasist käskudest ?

Tema ütleb nõnda : Mina Issand, sinu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patu nuhtleb laste kätte kolmandast ja neljandast põlwest saadik, nende kätte, kes mind wihkawad ; aga neile, kes mind armastawad ja minu käjud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadik.

Mis see on ?

Jumal ähwardab nuhelda kõiki, kes neistsinasist käskudest üle astuwad ; seepärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nendefinaste käskude vastu tegema ; aga tema töotab armu ja kõik head kõigile, kes need käjud peawad ; seepärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma ja hea meelega tema käsku mööda tegema.

Teine peatiikk.

P ü h a r i s t i u s k .

Esimene õpetus.

L o o m i s e s t .

Mina usun Jumala isa, Kõigewägewama, taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on ?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, silmad, kõrvad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud, ja veel hoiab; peale selle riided ja kingad, söömise ja joomise, koja ja maja, naese ja lapse, põllu, veised ja kõik vara, kõik ihu ja elu tarvidust ja toidust rohkestest ja igapäew annab; ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja seda kõik teeb tema isalikust jumalikust armust ja heldusest, ja ei mitte seepärast, et mina seda väärt ehk teeninud olen. Selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda. See on tõesti tõsi.

Teine õpetus.

L u n a s t a m i s e f t.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainusündinud Poja, meie Issanda sisse, kes on saadud Pühast Vaimust, ilmale toodud neitsist Maarjast, kannatanud Põrguõhu Pilatuse all, risti löödud, surinud ja maha maetud, alla läinud põrguhanda, kolmandal päeval jälle üles tõusnud surinust, üles läinud taeva, istub Jumala, oma kõigevägewama Isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja surinute peale.

Mis see on ?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, omast Isast igawesti sündinud, ja ka tõsine inimene, neitsist Maarjast ilmale toodud, minu Issand on, kes mind, ärakadunud ja hullamõistetud inimese, on peastnud ja lunastanud, kõigist patust, surmast ja kuradi väest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha kalli werega ja oma ilmasüüta kannatamise ja surmaga; et mina tema

oma pidin olema, tema riigis tema all elama ja teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õndsuses, nõnda kui tema on üles tõusnud surmast, elab ja walitseb igaweste. See on tõesti tõsi.

Kolmas õpetus.

P ü h i t s e m i s e f t.

Mina usun Püha Waimu sisse, üht püha ristikogudust, pühade osajamist, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Mis see on?

Mina usun, et mina omast meelest ja wäest mitte ei wõi Teesuse Kristuse, oma Issanda, sisse uskuda ega tema juurde saada; waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutsunud, oma annetega walgustanud, õige usu sees pühitsetud ja hoidnud; nõnda kui tema kõik püha ristikogudust maa peal kutsub, kogub, walgustab, pühitseb ja Teesuse Kristuse juures õige ja ainu usu sees hoiab; seßamas ristikoguduses tema minule ja kõigile usklikkudele igapäew kõik patud rohkesti andeks annab, ja wiimisel päewal mind ja kõik surnud üles äratab, ja minule, kõigi usklikkudega Kristuses, igawese elu annab. See on tõesti tõsi.

Kolmas peatükk.

Püha Meie Isa palwe.

Meie Isa, kes sa oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu, kui taewas nõnda ka maa peal, meie igapäewast leiba

anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele, ja ära saada meid mitte kiustatuse sisse, waid peasta meid kurjast ära; sest sinu pärast on riik ja wägi ja ann igaweste. Amen

E s i m e s e d p a l w e s ö n a d .

Meie Isa, kes sa oled taewas.

Mis see on?

Jumal tahab meid seeläbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma teda meie õige Isa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgeste ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwed.

E i m e n e p a l w e .

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on?

Jumala nimi on küll iseenesest püha; aga meie palume Jessinases palwes, et ta ka meie juures saaks pühitsetud.

Kudas jünnib see?

Kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste õpetatakse ja meie ka pühasti kui Jumala lapsed seda mööda elame; siis aita meid, armas taewane Isa! Uga kes teist wiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Jumala nime; selle eest hoi a meid, armas taewane Isa!

T e i n e p a l w e .

Sinu riik tulgu.

Mis see on?

Jumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenesest; aga meie palume Jessinases palwes, et ta ka meie juure tuleks

Kuidas sünnib see ?

Kui taewane Issa oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume ja Jumala meele pärast elame fiin ajalikult ja seal igaweste.

R o l m a s p a l w e.

Sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa peal.

Mis see on ?

Jumala hea ja armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta ; aga meie palume sešsinases palwes, et ta ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see ?

Kui Jumal kõik kurja nõuu ja tahtmist rikub ja keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda ega tema riiki meie juure tulla, kui on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine ; waid kinnitab ja hoiab meid kindlaste oma sõnas ja usus meie otsani ; see on tema armuline ja hea tahtmine.

M e l j a s p a l w e.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Mis see on ?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigiile kurjele inimestele ; aga meie palume sešsinases palwes, et tema meile annaks seda mõista ja tänuga wastu wõtta meie igapäewast leiba.

Mis on igapäewane leib ?

Kõik, mis meie ihu toiduks ja ülespidamiseks tarwis lähed : söömine, joomine, riided, kingad, koda, maja, põld,

weised, raha, wara, waga abikaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truuid ülemad, hea walitsus, hea ilm, rahu, termis, auus elu, head sõbrad, truuid naabrid, ja muud niisugused asjad.

W i e s p a l w e.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Mis see on?

Meie palume sesfinases palwes, et taewane Isa mitte ei tahaks waadata meie pattude peale ega nende pärast meile seda teelda, mis meie palume; sest meie ep ole seda mitte wäärt, mis meie palume, ega pole seda ka mitte teeninud; waid tema tahaks meile seda kõit armust anda, sest et meie igapäew palju pattu teeme ja küll selget nuhtlust teenime; siis tahame meie ka südamest andeks anda ja heal meelel head teha neile, kes meie wastu ekfiwad.

R u u e s p a l w e.

Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse.

Mis see on?

Sumal ei kiusa küli kedagi, aga meie palume sesfinases palwes, et Sumal meid tahaks hoida ja üles pidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta ega saada ebausju meelearaheitmise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse; ja kui meid seega peats kiusatama, et meie ometegi wiimselt ära wõidame ja wõimust saame.

S e i t s m e s p a l w e.

Waid peasta meid kurjast ära.

Mis see on ?

Meie palume sešsinases palwes kui ühel hoobil, et taewane Iſa meid tahaks peasta kõiksugusest ihu ja hinge, waranduse ja auu kahjust ; ja wiimaks, kui meie surmatunnike tuleb, õndsja otſa meile anda ja armuga seštsinaſest hädaorust enese juure taewa wõtta.

W i i m ſ e d p a l w e ſ õ n a d .

Seſt ſinu päralt on riik ja wägi ja auu igawesti. Amen.

Mis on aamen ?

See on, et mina pean kindlaſte uskuma, et taewane Iſa meie palwet heldeſti on wastu wõtnud ja kuulnud ; seſt et tema ise meid on käſtinud nõnda paluda ja tõotanud, et ta meid tahab kuulda. Amen, aamen, ſee on : jah, jah, ſee peab tõeſti nõnda ſündima.

Meſjas peatükſ.

Püha ristimise ſakrament.

I. Mis on ristimine ?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, mis Jumala käſus on ſeatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna ſee on ?

Kui meie Iſſand Jeeſus Kristus ütleb Matteuſe raamatu wiimſes peatükis : Minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Iſa ja Poja ja Püha Waimu nime ſiſſe.

II. Mis annab eht ſaadab ristimine ?

Tema ſaadab pattude andeks andmist, peastab ära surmast ja kuradist, ja annab igawest õndsust kõigile, kes usuvad, nõnda kui Jumala sõnad ja tõotused kuulutawad.

Misjughed on need Jumala sõnad ja töötused ?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu viimises peatükis: Kes usub ja teda ristitakse, see peab õndsaks saama; aga kes ei usu, seda peab hukka mõistatama.

III. Kuidas võib wesi nii suuri asju teha ?

Wesi ei tee seda tõessti mitte, waid Jumala sõna, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub; sest ilma Jumala sõnata on wesi paljas wesi, ja ei mitte ristimine; aga Jumala sõnaga on ta ristimine, see on üks eluwesi täis armu ja uuesündimise pesemine Püha Waimu sees, kuida püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandas peatükis:

Jumal on meid õndsaks teinud uuesündimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, teda tema on wälja walanud meie peale rohkesti Jeesuse Kristuse, meie Snnistegija, läbi, et meie, tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele; see on ustaw sõna.

IV. Mis tähendab niisugune weeristimine ?

See tähendab, et wana Adam meie sees igapäewase kahetsemise ja patustpöörmise läbi peab ära uputatud saama ja surema, kõige pattude ja kurja himudega, ja igapäew jälle ette tulema ja üles tõusma uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees peab igawesti elama.

Kus see on kirjutatud ?

Püha Paulus ütleb omas raamatus Rooma rahwale kirjutatud, kuendas peatükis:

Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on üles äratatud surnuist Jsa auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima.

Viies peatükk.

Püha altari sakrament.

I. Mis on altari sakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja veri, leiva ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristuse enese seatud.

Kus see on kirjutatud?

Nõnda kirjutawad pühad ewangelistid Matteus, Markus, Luukas, ja püha Paulus:

Meie Issand Jeesus Kristus sel ööl, kui teda ära anti, wõttis leiva, tänas murdis ja andis oma jüingritele ja ütles: „Wõtke sööge see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda tehke minu mälestuseks!“

Selsamal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtu söömaaega, tänas ja andis oma jüingritele ja ütles: „Wõtke ja jooge kõit sealteest; jeesinane karikas on uus seadus minu weres, mis teie eest ära walatakse pattude andeksandmiseks; seda tehke nii mitu korda, kui teie sest joote, minu mälestuseks!“

II. Mis kasu on meil jeejugaest söömisest ja joomisest?

Seda näitawad meile need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks“; see on, et meile sakramendis pattude andeksandmist, elu ja õndjust nende sõnade läbi antakse; sest kus pattude andeksandmist on, seal on ka elu ja õndjust.

III. Kuidas wõib ihulik söömine ja joomine niisugusid suuri asju teha?

Söömine ja joomine ei tee seda tõesti mitte, waid need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks“; need sõnad on ihuliku söömise ja joomisega ühes ülem asi sakramendis; ja kes neidsamu sõnu usub, sel on, mis nemad tunnistawad: pattude andeksandmine.

IV. Kes võtab auusaste jeesinase sakramendi vastu?

Paastuda ja ihu poolest ennast valmistada, on küll üks kannis väljaspidine kombe; aga see on õieti ja hästi valmistatud, kes neid sõnu usub: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks“; aga kes neid sõnu ei usu, ehk kaksipidi mõtleb, see ep ole mitte wäärt ega hästi valmistatud, sest see sõna: „Teie eest!“ nõuab selgeid usklikka jüdameid.

V. P a l w e d .

Hommitu palwe.

Mina tänan sind, minu armas taewane Issa, Jeesuse Kristuse, sinu armsa Poja, meie Issanda läbi, et sina mind minewal ööl oled armulikult hoidnud ja kaitstud kõige ihu ja hinge kahju eest. Ma palun sind, anna mulle armu, et mina oma pattu wõiksin südamest tunda, kahetseda ja maha jätta; anna mulle andeks kõik minu patud ja eksitused, miska mina sind olen vihastanud. Kaitse ja hoiu mind sellel päewal armulikult kõige patu, kurja ja kahju eest, et kõik minu mõte, sõna, tegu ja elu wõiks sinu meele pärast olla. Mina annan oma ihu ja hinge, meie ülema walitseja ja kõik muud ülemad, meie wanemad, sugulased, waensajad, kõige ristirahwa ja kõik, mis mul on, sinu hoolets. Sinu Püha Waim walitsegu mind, sinu püha ingel olgu minu juures, et kuri waenlane ühtegi meelewalda minu üle ei saa! Amen.

Palwe, mis laps woodis enne ülestõusmist palub.

Armas Issand Jeesuse,
Anna usku minule,
Et ma elan sinule
Ja saan üksford taewasse!

Palwed enne söömaaega.

Kõikide filmad loodawad, Issand, sinu peale, ja sina annad neile nende rooga omal ajal. Sina teed lahti oma helded ja rohed käed, ja täidad kõik, mis elab, hea meelega. Muu olgu Jumalale, Issale, Pojale ja Pühale Waimule! Amen.

Issand Jumal, taewane Issa, õnnista meid ja neidsinaseid sinu andeid, mis meie sinu rohkest armust wastu wõtame, Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi! Amen.

Kristus ütleb: Inimene ei ela mitte üksipäinis leiwast, waid igast ühest sõnast, mis Jumala suust wälja tuleb! Amen.

Palwed pärast söömaaega.

Meie täname sind, Issand Jumal, taewane Isa, Jeesuse Kristuse oma Issanda läbi, kõige sinu ande ja heategemise eest, kes sina elad ja walitsed igaweste! Amen.

Jumal olgu kiidetud ja tänatud söömise ja joomise ja oma kallil sõna eest; tema andku meile meie igapäewast leiba ja õnnistagu meid ko hinge poolest Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi! Amen.

Tänage Issandat, sest tema on helde ja tema heldus kestab igaweste! Amen.

Shtu palwe.

Helde taewane Isa! Sinu armu läbi on tänane päew mööda läinud. Sa oled mind eluaja terwisel hoidnud ja oled mind kõige kahju ja kurja eest kaitsnud ja warjanud. Sellepärast kiida Issandat, minu hing, ja kõik mis minu sees, tema püha nime! Jah, kiida Issandat, minu hing, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära. Helde Jumal! Mina palun sind, hoi mind ka edespidi, nii kui ja mind siitjaadik oled hoidnud. Lase mind sel ööl rahulisti hingata ja keela minust ära kõike kahju ja kurja. Anna mulle andeks kõik mu patud ja pühitse mu südant, et ma uneski pattu ei tee. Hoi sel ööl ka kõiki mu omaksid ja armsaid ligidal ja kaugel. Warja meie keisrit ja kõiki ülemaid. Kaitse kõike ristirahvast. Õnnista mind, Issand, ja hoi mind; lase oma pale paista minu peale ja ole mulle armuline; tõsta oma pale minu peale ja anna mulle rahu! Amen.

Palwe, mis laps woodis peab paluma:

Armas Jeesus, tee mind wagaiks,
Et ma rahulisti magaks;
Ja mu hinge pühitse,
Et saan üksford taewasse!

V. Piibli lood.

1. Loomine.

1. Alguses lõi Jumal taewa ja maa. Aga maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügavuse peal. Siis ütles Jumal esimesel päeval: „Saagu valgus!“ Ja valgus sai. Teisel päeval ütles Jumal: „Saagu laotus!“ Ja kohe oli sinine taewa laotus pea kohal ja pilved jooksiwad taewa all, otse nii kui see weel tänapäew on. Kolmandal päeval ütles Jumal: „Wesi kogugu ühte paika, et kuiwa näikse!“ Ja sedamaid sündisiwad mered ja järwed ja jõed ja hallikad ja niisamuti kuiw maa, mäed ja orud ja lagendikud. Aga maapind oli weel paljas. Sellepäraast ütles Jumal weel jelsamal päeval: „Maast tärkatu noor rohi ja wiljalised puud, kus nende seeme sees on maa peal!“ Ja maa ajas noore rohu üles ja puud ja lilled ja iga taim kandis oma wilja, mõni õunu, teine marju, ja jälle teised taimed teri ehk seemne iwakesi, otse niisama kui see weel täna päew on. Neljandal päeval ütles Jumal: „Saagu valgus taewa laotusesse, et nemad wahet teewad päewa ja öö wahele ja annawad walguft maa peale!“ Ja sedamaid paistis päike taewast maha ja kui öö kätte jõudis, siis säras kõik taewa laotus lugemata hulgast tähtedest ja nende keskel kumas kuu. Aga weel ei olnud ühte ainustki elawat looma maa peal. Sellepäraast ütles Jumal wiierendal päeval: „Wesi figitagu suure hulga elawaid hin-

gesid ja linnud lennaku maa peal taewa poole!" Ja kõhe lundasiwad linnud taewa all ja kalad, pifufesed ja suured, te walaskalad, ujufiwad wees. Ja kuuendal päewal ütles Jumal: „Maa toogu wälja elawaid hingefid nende soo järele, lojuksid ja roomajaid metselajaid!" Ja korraga oli maa täis elajaid, suuri ja wäikefi.

2. Kui Jumal ju kõik muud oli loonud, siis ütles tema: „Tehkem inimese eneste näo järele eneste jarnafeks, et nemad walitfewad kalade üle, mis meres, ja lindude üle mis taewa all, ja lojuste üle ja kõige maa üle!" Ja Jumal lõi inimese oma näo järele, Jumala näo järele lõi ta tema mullast ja puhus tema ninasse elawat õhku. Nõnda sai inimene elawaks hingeks. Ja Jumal waatas kõige selle peale, mis ta oli teinud, ja waata, see oli wäga hea. Nõnda sai taewas ja maa ja kõik nende wägi wal-mis kuue päewaga. Aga seitsmendal päewal hingas Jumal kõigest omast tegemisest ja õnnistas seitsmendat päewa ja pühitfes ta pühapäewaks.

2. Patulangemine.

1. Efmese inimese nimi oli Adam ja tema naene oli Eewa. Mõlemad pani Jumal paradiisi aeda elama. Seal oli wäga hea olla, sest aed oli ütlemata ilus ja kandis kõiksugu wilja, ilma et inimesel waewa oleks olnud. Inimesed ise oliwad pühad, head ja õiged. See oli paradiisi õnnis põli. Selle õndsja põlwe sisse pidiwad inimesed siis igawesti jääma, kui nad Jumala käsust üle ei astunud. Sest Jumal käs kis inimest: „Õdigist aia puist wõid ja küll süüa, aga hea ja kurja tundnaife puust, mis sest aeda, ei pea sa mitte sööma, sest mil päewal sa sest sööd, pead sa surma surema!"

2. Ühel päeval oli Gewa üksi keft aeda hea ja kurja tundmise puu ligidal. Siis tuli madu ja ütles Gewa wastu: „Kas see on nõnda, et Jumal ütelnud: teie ei pea ei ühestki rohuaia puust sööma?“ Naene kostis: „Küll meie sööme rohuaia puude wiljast, aga selle puu wiljast, mis keft aeda, on Jumal ütelnud; „Teie ei pea mitte seft sööma ega tema külge puutuma, et teie ei sure!“ Aga madu ütles naese wastu: „Teie ei pea mitte surma surema! Waid Jumal teab, et mil päeval teie seft sööte, siis saawad teie filmad lahti ja teie saate olema kui Jumal ja tunnete head ja kurja.“ Ja Gewa nägi, et puu hea oli roaks ja et ta filmadele himu tegi ja et puu armas oli, et ta targaks pidi tegema; Siis wõttis naene tema wiljast ja sõi ja andis ka oma mehele ja tema sõi ka.

3. Siis saiwad nende mõlemate filmad lahti ja nemad tundsiwad, et nad oliwad pattu teinud. Nemad oliwad Jumala käsust üle astunud, sellepärast tuli neile hirm peale, nii et nad wärisefiwad. Korraga kuulsiwad nad Jumala healt ja pugefiwad Jumala palge eest keft rohuaia puude sekka. Aga Jumal hüüdis Adamat: „Kus sa oled?“ Siis kostis Adam: „Ma kuulsin ju healt rohuaias ja kartsin, sellepärast pugefin ma eest ära.“ Jumal küsis: „Kas sa oled söönud seft puust, millest ma sind keelisin söömast?“ Adam kostis: „Naene, keda sa mulle abikaasaks andsid, andis mulle seft puust ja mina sõin.“ Siis ütles Jumal naese wastu: „Miks sa oled seda teinud?“ Naene kostis: „Madu pettis mind ja mina sõin.“

4. Siis ütles Jumal mao wastu: „Et sa seda oled teinud, siis oled sina äraneetud kõikide lojuste seast, mis wälja peal. Ma tahan wihawaenu tõsta sinu ja naese wahale ja sinu seemne ja tema seemne wahale: Seesama peab ju pea rõhuma, aga sina wõtad temale kanda rõhuda!“

Ja naese wastu ütles Jumal : „Ma tahan sulle väga palju walu saata ja mees peab sinu üle walitsema.“ Aga Adama-
male ütles Jumal : „Araneetud on maa sinu pärast ! Ki-
buwitsju ja ohakaid peab ta sulle kaswatama. Oma pale-
higi sees pead sa leiba sööma, senni kui sa jälle mullaks
saad, kust sa oled wõetud ; sest sina oled põrm ja pead jälle
põrmuks saama !“

5. Siis ajas Jumal Adama ja Gewa paradiisi aia-
st wälja ja pani aia ukse ette keerubid mõdegaga, mis nagu
tuleleek sinna ja tänna pööris, et ükski ei pidanud para-
diisi sisse saama.

Sest saadik ei kanna maa mitte iseenesest wilja nagu
paradiisis, waid inimene peab teda suure waewaga harima
ja palehigi sees omale leiba muretsema. Aga mis weel
haledam : Inimene on patune ja patu pärast tulewad tema
peale kõiksugused hädad ja haigused ja wiimaks surm
ja hukatus.

3. Weeuputus.

1. Madamale ja Gewale oli Jumal lapsi kinkinud. Kui need lapsed suureks said, siis kinkis Jumal neile jälle lapsi. Nii sai inimesi palju maa peal. Aga mida suuremaks inimeste arv tõusis, seda suuremaks kasvamis ta inimeste kurjus maa peal. Kõik nende teod ja sõnad ja mõtted olivad kurjad. Seda nägi Jumal taewast ja ütles: „Ma tahan inimesed maa pealt ära kaotada; aga ma tahan neile veel aega anda patust pöördma sada ja kakskümme aastat.“

2. Aga üks mees leidis armu Jumala ees, sest ta oli waga ja õige. Selle mehe nimi oli Noa. Ja Jumal ütles Noa wastu: „Tee enesele laew, suur ja kõrge, palju kambritega ja kolme laega, ja tõrwa teda seest poolt ja wäljast poolt pigiga. Sest mina tahan weeuputuse maa peale saata, et ma ära häwitan taewa alt kõik liha, kus eluwaim sees on. Aga sinuga tahan ma oma seaduse kindlasti teha ja sa pead laewa peale minema, sina ja su pojad, ja sinu naene ja su poegade naesed. Ja kõigist loomadest, mis maa peal elawad, ja kõigist lindudest pead sa kõik tükki enese juure wõtma. Wõta ka kõikjugu rooga laewa kaasa, et sinul ja neil süüa on.“

3. Kui Noa kõik nõnda oli teinud, kui Jumal teda oli käskinud, ja kõik ju laewas olivad, siis pani Jumal laewa ühe tema järel kinni. Ja siis lõhkesiwad sügawuse hallikad ja taewa luugid tehti lahti ja 40 päewa ja 40 ööd üksi järgi sadas wihma nii kangesti, nagu oleks teda ülevalt maha kallatud. Ja wett sai palju, nii palju, et ta tõusis ja kõik luhad ja põllud wee alla mattis ja ka

üle kõige kõrgemate mägede woolas. Siis uppusiwad kõik inimesed ja elajad ja linnud ära ja ei peasnud ühte ainustki.

4. Aga Noa ja kõik need, kes temaga laewas oliwad, jäiwad elusse. Sest wesi tõstis laewa üles ja laew käis wee peal, seni kui wesi ära alanes. Kui laew Urarati mäe otsa seisma oli jäänud, siis tegi Noa laewa akna lahti ja lastis kaarna wälja. Kaaren lendas sinna ja tänna ja ei tulnud mitte laewa tagasi. Siis lastis Noa tuike wälja, et näha saaks, kas wesi ju ära on kahanenud; aga tuike ei leidnud mitte kuiva maad ja tuli tema juure laewa tagasi. Seitse päewa pärast lastis Noa teist korda tuike laewast wälja; see tuli õhtu ajal ta juure tagasi ja õlipuu leht oli tema suus. Sest tundis Noa, et wesi oli maa peal kahanenud. Aga ta ootas weel seitse päewa ja lastis kolmat korda tuike wälja ja see ei tulnud enam

tema juure tagasi. Siis võttis Noa laewa katuse ära ja waata, maa oli tahe.

5. Siis ütles Jumal Noale: „Mine laewast wälja, fina ja sinu naene ja sinu pojad ja sinu poegade naesed ja kõik elajad, mis sinu juures on!“ Ja Noa läks wälja kõigega mis laewas oli. Noa ehitas altari Jumalale ja ohwerdas põletamiseohwrid altari peal. Siis ütles Jumal: „Ei pea edespidi kõigil maailma päiwil mitte lõpma ei seemendamine ega lõikus, ei külm ega palaw, ei sui ega tal^m, ei päew ega öö.“ Ja Jumal õnnistas Noat ja ütles weel: „Oma wifertaare olen ma pilwesse pannud, see peab seaduse täheks olema minu ja maa wahel.“

4. Peawanemad.

1. Kuu aega pärast Noat elas jälle üks waga mees. Selle nimi oli Abraham. Selle Abrahami juure tuli Jumal ja ütles temale: „Mine omalt maalt ja oma sugulaste feltfist ja oma isa kojast ära sinna maale, mis ma sulle tahan näidata. Ma tahan sind suureks rahwaks teha, sind õnnistada ja sinu nime suureks teha, ja sinu sees peawad kõik suguwõrsad maa peal õnnistatud saama.“

2. Abraham kuulis Jumala käsku ja läks oma naese Saara ja kõige oma waraga Kanaani maale. Mõlemad oliwad ju wanad, aga Jumal ei olnud neile weel mitte last kinkinud. Siis ütles Jumal Abrahamile: „Selle maa tahan mina sulle ja su soole anda. Ja aasta pärast peab Saaral poeg olema ja fina pead temale nime panema Iisak!“ Abraham uskus seda sõna ja seda arwas Jumal temale õiguseks.

3. Lasta pärast sündis Iisak. Ta oli hea laps ja oma wanematele armas kui filmatera. Kui Iisak ju poi-

jitefeks oli kaswanud, ütles Jumal Abrahami wastu: Wõta
 oma poeg Iisak, kes sinu ainus poeg on ja keda sa armas-
 tad, ja mine Mooria maale ja ohwerda teda seal põletamise-
 ohwriks ihe mäe peal, mis ma sulle tahan öelda!" Küll
 oli see käst raske täita! Aga Abraham läks kohe teele ja
 jõudis kolmandal päewal Mooria maale. Mäe all pani ta
 ohwri puud oma poja selga ja wõttis tule ja noa enese
 kätte ja mõlemad läksiwad ühtlasi mäe otsa. Minnes üt-
 les Iisak isale: „Isa, waata, siin on tuli ja puud, aa-
 kus on tall põletamiseohwriks!" Isa kostis: „Küllap Ju-
 mal katjub enesele talle põletamiseohwriks, mu poeg!"
 Kui mõlemad mäe otsa oliwad saanud, ehitas Abraham
 sinna altari üles ja seadis puud altari peale ja sidus oma
 poja Iisaki kinni ja pani ta altari peale puude otsa. Siis

pistis Abraham käe wälja ja wõttis noa, et ta pidi oma
 poja ära tapma. Aga Isjanda ingel hüüdis tema wastu:
 „Abraham, Abraham! Ära pista oma kätt poiji külge ja

ära tee temale midagi!" Abraham tõstis oma filmad üles ja nägi, et üks jäär oli tema selja taga sarwiist kinni rägastikus; selle jäära ohwerdas tema põletamiseohwriks oma poja asemele. Aga siis ütles Jumal Abrahamile: „Et sa oled täiesti mu sõna kuulnud ja ei ole oma ainuist poegagi mulle mitte ära keelnud, sellepärast tahan ma sind tõesti õnnistada ja su soo väga paljuks teha, nõnda kui taewa tähed ja kui liiw mis mere ääres. Ja sinu soo fees peawad kõik maailma rahwad õnnistatud saama.“ Siis läks Abraham jälle koju tagasi.

4. Iisak oli waga mees ja Jumal oli temaga. Tal oli kaks poega, Gesaw ja Jaakob. Ja Gesaw sai väga wihaseks Jaakobi peale, sest et ta isa õnnistuse tema käest enesele oli petnud, ja ähwardas teda ära tappa. Aga Jaakob põgenes oma wenna eest ära sinna maale, kust tema wana isa Abraham oli wälja läinud. Teel nägi ta ühel ööl und: Rebel seisib maa peal ja tema ots ulatas taewasse ja Jumala inglid olid üles minemas ja maha tulemas. Ja Jumal seisib ülewal ja ütles Jaakobi wastu: „Mina olen su isa Abrahami ja Iisaki Jumal. Selle maa, kus peal sa magad, tahan ma sulle ja su soole anda. Ja waata, mina olen sinuga ja tahan sind hoida kõigis paigus!“ Ja Jumal oli Jaakobiga ja hoidis ja õnnistas teda wõeral maal, nii et ta väga rikkaks sai, ja wiis ta jälle tagasi Kanaani maale ja pani talle uue nime Iisrael.

5. Joosep ja tema wennad.

Jaakobil oli kaksteistkümmend poega. Ühte poega, Joosep nimi, armastas isa enam kui kõiki teisi ja tegi temale kirju kuue. Sest Joosep oli hea laps ja kuulis alati oma isa sõna. Aga teised wennad wihtasiwad Joosepit, sest

et ta nende pahad teod isale ära rääkis, ja ei võinud temaga head sõnagi rääkida. Pealegi nägi Joosep und ja rääkis jeda oma wendadele: „Meie olime wäljal wihtu sidumas ja minu wiht tõusis püsti ja teie wihtud kummardasiwad minu wihtu ette.“ Siis ütlesiwad wennad: „Kas sina tahad meie üle kuningaks saada?“ Teine kord nägi Joosep jälle und ja jutustas: „Päike ja kuu ja üksteistkümme tähte tuliwad ja kummardasiwad minu ette.“ Siis sõitles teda isa: „Kas mina ja su ema ja su wennad peame tulema ja sind kummardama?“ Aga wennad wihtasiwad teda weel enam kui enne.

2. Ühel päewal oliwad wennad Seekemis karja hoidmas. Siis ütles isa Joosepi wastu: „Mine waata, kas su wendade käsi hästi käib ja kas karjaga hea lugu!“ Joosep läks. Aga kui wennad teda kaugelt nägiwad, ütlesiwad nemad: „Waata, sealt tuleb unenägija, tulge, tapame tema ära ja wistame auku ja ütleme siis: Kuri elajas on ta ära jõonud! Siis saame näha, mis tema unenäod on.“ Aga kõige wanem wend Ruuben ütles: „Ärge walage werd, waid wistake ta auku kõrbe!“ Sest tema tahtis Joosepi pärast salaja august wälja tõmmata ja isa juure tagasi saata. Kui Joosep wendade juure jõudis, wõtsiwad nemad kirju kuue tema seljast ära ja wistasiwad ta auku, kus wett sees ei olnud, ja istusiwad maha leiba wõtma.

3. Söögi ajal läks üks woor kaupmehi neist mööda, oma kaupa Egiptuse maale wiima. Siis ütles üks wend, Suuda nimi, teiste wastu: „Mis kasu meil sest on, et meie oma wenna ära tapame? Parem müüme ta kaupmeestele ära, siis wiiakse ta ära kaugemale maale ja meie saame raha pealegi.“ Wennad wõtsiwad Suuda nõuu kuulda ja müüsiwad Joosepi ära kahelümne hõbetüki eest. Pärast tapsiwad nad sifutalle ära, kastiwad Joosepi kirju

kuue mere sisse ja saatsiwad ta siis isa kätte ja lastsiwad temale ütelda: „Selle kuue oleme meie leidnud, et tunnista kas see on su poja kuub!“ Kui Jaakob kuube nägi, káristas ta omad riided lõhki ja pani kotiriide omale selga, nuttis ja ütles: „See on mu poja kuub! Kuri elajas on ta ára söönud, Joosep on tõesti ára murtud, küll ma láhen leinates oma poja juure hauda!“

6. Joosep ja Pootiwar.

1. Kaupmehed wiisiwad Joosepi Egiptuse maale ja müüsiwad ta seal kuninga ülemale teenrile ára. Selle teenri nimi oli Pootiwar. Joosep teenis Pootiwari auusasti ja ustawasti ja Jumal õnnistas teda, nii et kõik tööd, mis Joosep tegi, hästi korda lákswad. Seda nägi Pootiwar ja pani Joosepi kõige oma kója ülewaatajaks. Ta sest ajast oli Jumala õnnistus kõiges, mis temal oli, kodus ja wäljal.

2. Ühel päewal oli Joosep ükspáini kodus. Siis hakkas Pootiwari naene tema kuuest kinni ja tahtis, et Joosep pidi pattu tegema. Aga Joosep ütles: „Kuidas peaksin ma seda suurt kurja tegema ja Jumala wastu pattu tegema?“ Ta kui Joosep seda sai ütelnud, jättis ta oma kuue tema kätte ja põgenes ára õue. Aga kui Pootiwar kója tuli, náitas tema naene talle Joosepi kuube ja ütles: „See wõeras sulane, kelle sa oled oma kója ülewaatajaks seadnud, tuli mu juure ja tahtis, et ma pidin pattu tegema. Aga ma hüüdsin suure healega appi ja tema põgenes ára õue, náe siin on ta kuub, mis ta siia jättis, kui ma teda kui kurjategijat kinni wõtta tahtsin.“ Pootiwar uskus oma naese juttu ja wiistas Joosepi ilma ülekuulamata wangitorni.

3. Ka wangitornis oli Jumal Joosepiga ja tegi, et ta armas oli wangihoone ülema meelest, nii et see kõik

wangid Joosepi ülewaatamise alla andis. Ühel hommikul leidis Joosep kaks wangi koguni mures olewat, need oliwad kuninga keldriteenrite ülewaataja ja pagarite ülewaataja. Joosep küsis nende käest: „Miks teie täna nii mures olete?“ Wangid kostsiwad: „Meie oleme und näinud ja keegi ei oska meile meie unenägu ära seletada.“ Joosep ütles: „Sele- tused on Jumala käes. Aga jutustage mulle oma une- näod!“ Esiti jutustas keldriteenrite ülewaataja: „Ma nägin unes: Wiinapuu oli mu ees, sel oli kolm oksa, need paka- tasiwad, ditsesiwad ja marjad saiwad walmis. Siis oli kuninga karikas mu käes, ma pigistasin wiinamarjad karika siis ja andsin karika kuninga kätte.“ Siis kostis Joosep: „Kolm oksa on kolm päewa, siis paneb sind kuningas jälle su ameti peale. Aga pea mind meeles, kui su käsi hästi käib!“ Kui pagarite ülewaataja seda seletust kuulis, jutustas tema ka oma unenäo: Kolm punutud korwi oli- wad mu pea peal ja kõige pealmises korwis oli kõiksugu pagari rooga ja linnud sõiwad seda korwist mu pea pealt.“ Siis wastas Joosep: „Kolm korwi on kolm päewa, siis poob kuningas sind puu külge ja linnud sööwad su liha sinu pealt ära.“ Kolmandal päewal oli kuninga sündimise- päew: Siis tõstis kuningas keldriteenrite ülewaataja oma endise ameti peale tagasi, aga pagarite ülewaataja laskis ta üles puua ja linnud sõiwad tema liha luude pealt ära. Aga keldriteenrite ülewaataja ei pidanud Joosepit mitte meeles ja nõnda jäi ilma süüta Joosep weel wangi.

7. Joosep ja Baarao.

1. Kahe aasta pärast nägi kuningas, keda Baaraoks hüüti, und: Kuningas seisis Niiluse jõe ääres ja jdest tu- liwad seitse lihawat lehma wälja ja pärast seitse lahja lehma;

aga lahjad lehmad sõiwad lihawad lehmad ära ja ei läinud ometi mitte lihawaks. Siis ärkas Waarao üles. Aga kui ta jälle magama uinus, nägi ta uuesti und: Seitse wiljapead kaswasiwad ühest kõrrest wälja, jämedad ja head, aga selle järele kaswasiwad seftsamast kõrrest seitse peenikest ja kõrwenud wiljapead wälja; aga kõrwenud wiljapead neelasiwad jämedad pead alla ja ei läinud ometi mitte paksmaks. Kui kuningas hommikul üles ärkas, kutsus ta kõik Egiptuse maa targad mehed kokku, et nad pidiwad temale tema unenäod ära seletama. Aga ükski ei osanud neid ära seletada. Siis ütles keldriteenrite ülewaataja Waaraole: „Kui mina ja pagarite ülewaataja wangis olime, siis nägime meie mõlemad und, ja wangide ülewaataja seletas meile meie unenäod ära ja kõik on otse nõnda sündinud.“

2. Siis laskis Waarao Joosepi wangihoonest enese ette tuua ja jutustas temale oma unenäod ära. Ja Joosep ütles: „Mõlemad unenäod lähewad ühte! Jumal on Waaraole teada annud, mis ta tahab teha. Seitse head lehma ja seitse täis wiljapead on seitse aastat: Siis kasvab wilja nii palju, et seda keegi ei jõua ära süüa. Seitse lahja lehma ja seitse tühja wiljapead on ka seitse aastat: Siis paneb põud põllud kinni, et wilja sugugi ei kaswa, ja suur nälg tuleb Egiptuse maa üle. Sellepärast pangu kuningas nüüd üks mõistlik ja tark mees Egiptuse maa üle, et ta wiienda osa kõigest wiljast seitsemel rohke wilja aastal kokku kogub ja magasiatadesse paigale paneb, et seitsemel nälja aastal wõtta oleks ja rahwas mitte nälga ei sure.“ Siis pani Waarao Joosepi kõige Egiptuse maa üle, nii et üksi kuningas ise temast weel ülem oli. Ja kuningas pani oma sõrmuse Joosepi sõrme ja kallid riided tema selga, kuldkee tema kaela, laskis teda kuninga tõllas sõita ja käskis tema ees hüüda: „Igaüks heitku põlwili maha!“

3. Kui nälja aastad kätte tulivad, lõppis rahwa wilja tagawara warsti otsa. Ja rahwas läks Waarao juure ja palus wilja. Uga Waarao ütles: „Minge Joosepi juure, mis tema teile ütleb, seda tehke!“ Siis läks kõik rahwas Joosepi juure ja tema tegi magasiaidad lahti ja müüs wilja Egiptuse rahwale ja kõigele maailmale, sest nälg oli wõimust saanud kõigil mail seal ümberkaudu.

8. Joosep ja Jisrael.

1. Ühel päewal tulivad kümme wõera maa meest Joosepi juure, kumardasivad maani tema ette ja palusiwad wilja osta. Need oliwad Joosepi wennad. Nemad ei tunnud Joosepit mitte, aga Joosep tundis nemad kohe ära. Siiski ei annud ta sest märki, waid tahtis neid läbi katsuda, kas nad weel nii armunud ja hõelad on kui enne. Sellepärast rääkis ta keelemehhe läbi waljusti nendega ja ütles: „Teie olete salajad maakuulajad, teie olete tulnud kuulama, kust poolt kõige hõlpsam on Egiptuse maa kallale tungida.“ Nemad kostiswad: „Ei mitte, mu isand! Meie oleme Kaanani maalt. Meid oli kaksteistkümwend wenda, noorem on praegu isa juures, ühte ei ole enam olemas, ja meie kümme oleme siin.“ Joosep pani nad kolmeks päewaks wahi alla ja siis ütles ta neile: „Kui teie õiged mehed olete, siis jäägu üks teie seast wangihõonesse, aga teised wiigu wilja koju ja toogu oma noorem wend minu juure, siis ma näen, kas teie kõne tõsi on.“ Siis ütlesiwad wennad isekeskis: „Seda kõik sünnib meile sellepärast, et meie oma wenna ära müüdsime; Jumal tasub meile meie patu kätte!“ Ja Siimeon seoti kinni ja wiidi wangitorni.

2. Isa Jaakob ehmatas ära, kui kõigest üheksa poega wilja wooriga tema õue peale jõudiswad. Ja kui nemad oliwad kõik ära rääkinud, mis Joosep oli ütelnud, siis kae-

bas Jaakob : „Teie teete mind lapsift lahti ! Joosepit ei ole enam, Siimeoni ei ole enam ja Benjaminini tahate teie ta ära wõtta. Mu noorem poeg Benjamin ei pea mitte teiega Egiptuse maale minema !“ Aga kui lõikuse aeg kätte jõudis, ei olnud põldude pealt midagi lõigata, sest põud oli kõik ära põletanud. Egiptusest ostetud wili lõppis ka otsa. Siis ütles Jaakob : „Minge jälle ja ostke meile leiba !“ Aga Juuda kostis : „Muidu meie ei saa ühte teragi, kui Benjamin mitte meie kaasas ei ole. Mina tahan tema eest käemees olla, et tema Egiptusest jälle tagasi tuleb !“ Siis lastis Jaakob oma noorema poja teele minna.

3. Joosepi ette jõudes kumardasivad nad maani ja andsivad talle meelehead. Aga Joosep teretas neid lahkesti ja küsis : „Kas teie wana isa käsi käib hästi ?“ Nemad kostsivad : „Su sulase, meie isa, käsi käib hästi !“ Siis küsis Joosep Benjaminini nähes : „Kas see on teie noorem wend ?“ Ja Benjaminini enese wastu ütles tema : „Sumal olgu sulle armuline, mu poeg !“ Aga siis läks Joosepi süda nii haledaks, et ta oma kambri ruttas ja nuttis. Siis tõi Joosep Siimeoni nende juure ja pani nad wanaduse järele landa istuma ; ja nemad paniwad seda väga imeks, kust ta teadis, kui wanad nad oliwad.

4. Pärast lõunat käskis Joosep oma majapidajat : „Täida nende meeste kotid wiljaga ja pane noorema kotti mu hõbekarikas !“ Kui nad teisel hommikul oliwad linnast wälja läinud, ajas majapidaja neid taga ja ütles neile : „Miks tasute teie head kurjaga ja olete mu isanda hõbekarika ära warastanud ?“ Nemad wastasivad : „Kelle juurest karikas leitakse, see peab surema ja meie kõik tahame siis su isanda sulasiks jääda !“ Majapidaja otsis kõikide kotid läbi ja karikas leiti Benjaminini kotist. Siis käristasivad nemad oma riided lõhki ja läksivad linna tagasi. Ja Joo-

sepp ütles: „Mis tegu see on, mis teie olete teinud?“ Juuda kostis: „Sumal on su sulasid karistanud, waata, meie jääme kõik su sulasiks!“ Joosep kostis: „Teie teised minge rahuga, muud kui see mees, kelle kotist karikas leiti, jääb mulle sulaseks.“ Siis ütles Juuda: „Mu isand! Meie isa armastab selle poja hinge väga. Kui meie koju jõuame ja see noormees ei ole mitte meie seas, siis saadaksime oma isa hallid juuksed murega hauda. Mina tahan tema asemele sinu sulaseks jääda.“

5. Siis ei võinud Joosep ennast enam pidada. Ta hakkas suure healega nutma ja ütles: „Mina olen Joosep, teie wend, keda teie olete ära müüinud! Kas mu isa alles elab?“ Wennad ehmatafiwad nii ära, et nad sõnagi suust

ei saanud. Aga Joosep ütles: „Minge ja ütelge mu isale: Nõnda ütleb su poeg Joosep: Sumal on mind isandaks pannud Egiptuse maa üle. Tule mu juure ja ela Kooseni maal kõige oma perega, seal tahan ma sind toita!“ Ja ta

hakkas Benjamini ümber kaela ja andis kõigile oma wendadele juud. Pärast saatis ta nemad suurte kingitustega isa juure. Tema wiimne sõna oli: „Urge riielge mitte tee peal!”

6. Kui Joosepi wennad Kaanani maale tagasi jõudsiwas, ütlesiwad nad oma isa wastu: „Joosep elab ja on walitseja üle kõige Egiptuse maa. Ja sina pead tema juure minema Egiptuse maale ja seal tema juures elama.” Jaakob ehmatas nõnda ära, et ta seda sõnumit uskuda ei jaksanud. Aga kui ta nägi wantrid, mis Joosep temale järele oli läkitanud, siis uskus ta poegade kõnet ja ütles: „Ma tahan minna ja oma poega Joosepit näha!” Ja kui ta Joosepi juure jõudis, ütles Jaakob: „Müüid tahan ma surra, et mu filmad weel on sind näha saanud!” Joosep toitis oma isa ja oma wendi ja kõike oma isa peret, fenni kui nälja aeg mööda läks, ja siis jäiwad nemad kõik Joosepi maale elama ja neid nimetati Jaakobi uue nime järele Israeli rahwaks.

9. Mooses.

1 Mitu sada aastat pärast Joosepit walitfes Egiptuse maa üle üks wali kuningas. See ütles: „Waata, Israeli rahwast on enam kui meid, püüdkem neid kawalusega wähendada!” Siis paniwad nemad sundijad nende üle, neid raske teoga waewama telliskiwide kallal ja wäljal. Aga mida enam neid waewati, seda enam neid sai. Siis andis Waarao oma rahwale käsu: „Kõik poeglapsed, mis Israeli rahwale sünniwad, peate teie jõe wiskama ja kõik tütarlapsed elusse jätma!” Sel ajal sündis ühele Israeli mehele, Amram nimi, ja tema naesele Johebetile poeg ja see oli väga ilus laps. Wanemate süda ei kannud oma lapsukest wette wiskata, sellepärast hoidis ema teda kolm kuud warjul. Aga kui ta enam ei wõinud oma last eest

ära peita, siis wõttis ema laeka pilliroost ja tõrwas seda mäewaiguga ja pigiga, nii et ta tilkagi wett läbi ei lastnud. Siis pani ta lapse laekasse ja laeka Niiluse jõkke kõrkjate sisse. Ja waata! Waarao tütar tuli jõe ääre ennast pesema. Ta nägi laekast ja lastis ta enese juure tuua. Kuninga tütar wõttis laeka lahti ja waata, ilus

lapsukene oli sees ta sirutas omad käed waatajale wastu ja hakkas haledasti nutma. Siis ütles Waarao tütar: „See on üks Iisraeli rahwa laps!“ Ja kuninga tütar heitis lapsukese peale armu ja wõttis ta omale pojaks ja pani temale nimeks Mooses, sest ta ütles: „Ma olen ta weest wälja tõmbanud!“ Ja Mooset õpetati kõiges Egiptuse rahwa tarkuses ja ta oli wägew sõnades ja tegudes.

2. Kui Mooses oli suureks saanud, siis mõtles tema: „Ma tahan wälja minna ja oma rahwa Egiptuse orjapõlwest ära peasta!“ Rahwa juure minnes nägi ta, et üks

Egiptuse mees Iisraeli meest peffis. Mooses lõi Egiptuse mehe maha ja mattis ta liiva sisse. Teisel päeval nägi ta, et kats Iisraeli meest taplesiwad. Mooses astus ligi ja ütles sellele, kes oma ligimesele liiga tegi: „Miks sa peffad oma ligimist?“ Mees kostis: „Kes on sind kohtumõistjaks meie üle pannud? Kas sa tahad mind ka ära tappa, nagu sa eila Egiptuse mehe ära tappid?“ Siis ehmatas Mooses ära, sest ta nägi, et see asi oli awalikuks saanud. Ja Mooses põgenes Midjani maale.

3. Ühel päewal oli Mooses karjaga Dorebi mäe ligidal. Korraga nägi ta: Kibuwitsa põõsas põles, aga ometi ei põlenud ta mitte ära. Mooses läks ligemale vaatama, mis imelugu see on. Aga Jumal hüüdis tema wastu kibuwitsa põõsast: „Mooses, Mooses! Ära tule siia ligi, wõta kingad jalast ära, sest see paik, kus peal sa seisad, on püha maa. Mina olen Jehoowa, Abrahami, Isaaki ja Sakobi Jumal.“ Mooses kattis siis omad silmad kinni, sest ta kartis Jumala peale waadates. Jumal ütles weel: „Küll ma olen oma rahwa wiletjust näinud ja olen maha tulnud neid ära peastma ja neid Kaanani maale wiima, mis piima ja mett jookseb. Tule nüüd, ma tahan sind Waarao juure läkitada, et sa Iisraeli Egiptusest wälja wiid!

3. Mooses läks oma wenna Aroniga Waarao juure ja ütles: „Nõnda ütleb Jehoowa, Iisraeli Jumal: Lase mu rahwas minna, et nad mulle püha peawad kõrbez!“ Aga Waarao wastas: „Kes on Jehoowa, et mina tema sõna pean kuulma? Mina ei lase Iisraeli rahwast mitte minna!“ Aga Jumal saatis üksteise järele kümme nuhtlust Egiptuse maa peale, kuni Waarao käsu andis: „Minge mu rahwa seast ära kõige oma pere ja rahwaga!“ Aga waewalt oli Iisraeli rahwas ära läinud, kui Waarao neid juure wäega taga ajas ja nad kätte sai, kui nad Bunase

mere ääres leeris olivad. Kolme külje peal oli vihase Baarao vägi, aga neljanda külje peal meri: Kuhugi ei võinud Iisrael ära peafeda. Aga Jumal ütles Moosese vastu: „Siruta oma käsi mere poole ja löö tepiga!“ Ja sedamaid lahkus meri kaheks, wesi oli kahel pool kui müür, aga keskelt kuiv tee. Seda teed mööda läts Iisraeli rahwas kuiva peal kesk merest läbi. Siis ajasiwad Egiptuse sõjawäed neid taga, funni nad kesk merd jõudsiwad. Aga siis firutas Mooses Jumala käsu peale teist korda oma kae wälja mere poole ja löi tepiga. Ja kohe pahwatas wesi kahelt poolt üle Egiptuse wäe pea kokku, nii et kõik ära uppusiwad. Iisraeli rahwas nägi nende furnutehased mere ääres ja kartis Jehoowat. Aga Mooses ja Aaron ja Iisraeli lapsed laulsiwad Jumalale kiituselaulu.

5. Kui Iisraeli rahwas ju kolm kuud oli kõrbe teed

käinud, siis jõudis ta Siinai mäe juure. Rahwas jäi mäe alla, aga Mooses läts mäe otsa. Ja mägi suitses

ja wäriſes wäga, pakſ pilw oli mäe kohal ja kange paſunaheal oli kuulda. Siis tuli Jumal taewast maha ja kirjutas oma kümme käſku kahe kiwilaua peale ja andis need lauad Moosese kätte. Ka palju muid käſkufid andis Jumal Iſraeli rahwale ja Mooses kirjutas kõik need sõnad üles, mis Jumal oli rääkinud.

6. Sest jaadik, kui Iſraeli rahwas Punasest mereſt oli läbi läinud, andis Jumal neile taewast mannat süüa, ſee oli iga hommiku kui kaſte maas ja Iſraeli lapsed korjaſiwad teda hommiku päewa jaoks. Aga kuendal päewal pidiwad nad kahe päewa jaoks korjama, ſest hingamise päewal ei ſadanud mitte mannat taewast. Nii ſöötis Jumal Iſraeli kõrbes. Ja kui neil juua ei olnud, siis lõi Mooses lepiga wett kaljuſt wälja. Sellegipärast nurisewad Iſraeli rahwas ſagedaſti Jumala wastu ja Jumal pidi neid mitu korda raskelt karistama. Kui nad ühekorra jälle nurisewad, ütles Jumal: „Ükski neist, kes Egiptuſe maalt wälja tulnud, ei pea Kanaani maad näha ſaama, kui aga Joosua ja Kaaley, kes mitte ei ole nurisunud, ja lapsed alla kahekümne aasta!“ Sellepärast pidi Iſrael nelikümmend aastat kõrbes elama, ſenni kui kõik need, kes mehe eas Egiptuſe maalt oliwad wälja tulnud, ära ſuriwad. Ka Mooses ſuri Neebo mäe peal ära. Aga Joosua wiis Iſraeli rahwa Kanaani maale ja Jumal andis neile ſelle maa päriſoſats kätte, mis ta Abrahamile oli töotanud. Ja ſee oli hea maa, mis piima ja mett jookſis.

10. Taawet.

1. Mitu ſada aastat oli ju Iſraeli rahwas Kanaani maal elanud, siis walitses Iſraeli üle üks kuningas, ſelle nimi oli Saul. Ja ſõda tõuſis Iſraeli ja Wiliſti rahwa

wahel. Sõjawäed seisiwad wastastikk, teine teise mäe harja peal, ja org oli nende wahel. Siis tuli Wilisti leerist üks mees wälja, Koljat nimi. See oli kuus küünart ja üks wats pikk, wasskübar oli tal peas, soomuste wiisi tehtud raudriie seljas ja ta piigiwars oli kui lõngapoom. See Koljat hüüdis Iisraeli wäehulkade wastu: „Walitsege eneste seast üks mees wälja, kes minu wastu wõitleb! Kui tema minu üle wõimust saab, siis tahame meie teie sulaseks jääda; aga kui mina tema ära wõidan, siis peate teie meid teenima.“ Aga Iisraeli meeste seas ei olnud ühte ainustki, kes oleks julgenud Koljati wastu hakata. Siis tõotas kuningas: „Kes Koljati maha lööb, selle teen ma väga rikkaks ja jätan tema isamaja maksust lahti ja annan temale oma tütre naaseks!“ Siiski ei läinud keegi wälja, sest kõik kartsiwad suurt Koljatit.

2. Siis tuli Daawet kuninga juure ja ütles: „Mina tahan minna ja selle Wilisti mehega sõdida!“ Saul wastas: „Sina ei wõi mitte wälja minna, sest sa oled karjane ja alles noor inimene, aga tema on lapsest saadik sõjamees.“ Aga Daawet ütles: „Ma olin karjane oma isa lammaste juures ja lõukoer tuli karuga karja sekka ja wiis ühe lamba ära, aga ma läksin neile järele, peastsin lamba ära ja lõin lõukoera ja karu maha. Jehoowa, kes mind lõukoera käest ja karu käest peastnud, küll tema peastab mind ka Wilisti mehe käest.“ Siis ütles Saul: „Mine, ja Jehoowa olgu sinuga!“ Ja Saul pani oma raudriided Daaweti selga ja mõega tema wõble. Aga kui Daawet tahtis nende riietega käia, siis ütles ta: „Ei ma wõi nendega käia, sest ma pole nendega õppinud.“ Daawet pani raudriided seljast maha, wõttis oma kapi kätte ja walitses enesele wiis sõledat kivi jõeist ja pani nad oma karjapauna ja ling oli ta käes. Nii läks Daawet Wilisti mehe wastu.

3. Kui Koljat nägi Daawetit tulewat, hirwitas ta ja ütles: „Kas ma koer olen, et sa lepiga minu juure tuled?“ Aga Daawet kostis: „Sina tuled minu juure mõdegaga ja piigiga ja odaga, aga mina tulen sinu juure wägede Jehoowa nimel, keda sina oled teotanud. Tänapäew tahab Jehoowa sind mu kätte anda, et kõik maailm teada saab, et Iisraelil on Jumal.“ Kui Koljat ju ligi jõudis,

pistis Daawet ruttu käe pauna, wõttis sealt kivi wälja ja wiskas linguga Wilisti mehe pea otsa, nii et ta filmili maha langes. Ja Daawet jooksis juure ja tõmbas Koljati mõdega tupest wälja ja raius sellega ta pea otsast ära.

4. Kui Wilisti rahwas nägi, et nende wägew mees oli ära surunud siis põgenesiwad nemad ära. Aga Iisraeli mehed ajasiwad neid taga ja riisusiwad nende leeri. Kui Daawet sõjast tagasi tuli, laulsiwad Iisraeli naesed ridastikk: „Saul on lõõnud oma tuhat, aga Daawet kümme-

tuhat!" See oli Sauli meelest paha ja ta ütles: „Kas siis tema wiimaks peab kuningaks saama?" Siiski andis ta oma tütre Miikali Daawetile naeseks.

5. Kui Saul oli ära surunud, sai Daawet kuningaks tema asemele. Daawet oli waga ja kartis jumalat ja Jumal oli temaga, nii et ta kõik Iisraeli rahwa waenlased ära wõitis. Ühel päewal tuli prohwet Naatan kuninga juure. Kuningas ütles temale: „Waata mina olen seedripuu kajas, aga jumala laekas seisab telkide all!" Naatan kostis: „Kõnda ütleb Jehoowa: Sina ei pea mulle mitte koda üles ehitama, waid sinu poeg; ja ma tahan tema kuningriigi auujärje kinnitada igaweseks ajaks."

9. Daawetil oli poeg, Abfsalom nimi. See oli kõige ilusam mees Iisraelis, jalatallast pealaeni ei olnud temal wiga. Aga tema süda oli salalik ja tige. Kawalasti warastas ta Iisraeli meeste südamed ära. Wara hommiku seisis ta linna wärawa ees tee ääres ja ütles iga mehe wastu, kes mõne tüliasja pärast kuninga jutule läks: „Sinu asi on hea ja õige, aga kes paneb mind kohtumõistjaks siia maale, et mina igale mehele õigust mõistaksin?" Ja kui keegi teda kumardas, siis hakkas ta temale kaela ja andis talle suud. Ühel päewal läks Abfsalom Heebroni ohwerdama. Seal lastis ta pasunat puhuda ja hüüda: „Abfsalom on kuningaks saanud!" Ja palju rahwast kogus ta juure. Kui Daawet seda kuulda sai, põgenes ta oma sulastega Abfsalomi eest ära. Aga pärast kogus ta sõjawäge ja sõda hakkas Daaweti meeste ja Abfsalomi meeste wahel põlema. Daaweti mehed said wõitu, aga Abfsalomi mehed põgenesiwad ära. Abfsalom ise põgenes hobueesli seljas, aga kui ta ühe suure tamme alla sai, kellel keerud oksad oliwad, jäi ta karmu pidi tamme otsa rippuma, aga hobueesl läks oma teed. Kui Daaweti wäepealik ta sealt leidis, lõi ta

Nabfalomi furnuks ja wistas ta auku ja iga möödamineja wistas ühe kiwi sinna auku, kuni sest wäga suur hunnik sai.

7. Daawetil oli ka üks hea poeg, selle nimi oli Saalomon. See sai kuningaks, kui Daawet ära suri. Saalomoni juure tuli Jumal unes ja ütles temale: „Palu, mis ma sulle pean andma!“ Saalomon palus: „Anna oma julasele süda, mis Jumala sõna kuuleb!“ Siis ütles Jumal: „Et sa seda oled palunud ja ei mitte pikka iga ega rikkust ega oma waenlaste hinge, siis tahan ma sulle targa ja mõistliku südame anda ja pealegi rikkust ja auu ja pika eluea.“ Ja Saalomoni tarkus oli nii suur, et mõned ilma otsast tuliwad tema tarkust kuulama. Saalomon ehitas ka Jehoowale ilusa püha koja Jeruusalemma linna. Ja kõik tema walitsuse aeg oli rahu ja õnnistuse aeg. Aga weel pidi maailm tuhat aastat ootama, enne kui õige Daaweti poeg tuli, kelle kuningriik igawesti kestab. See oli Jeesus, maailma Õnnistegija

11. Jeesuse süündimine.

1. Ja sündis, et sõna keisrist Augustusest wälja läks, et kõik maailm pidi üles kirjutatama. Ja kõik läksiwad endid lastma üles kirjutada, igüks oma linna. Siis läks ka Joosep Kalilea maalt Naatsareti linnast Juuda maale Daaweti linna, mis hüütakse Betlemmaks, sellepärast, et ta oli Daaweti poost ja pärismaalt, et ta ennast pidi üles kirjutama Maarja oma kihlatud naesega. Kui nemad seal oliwad, sündis Jeesus. Maarja mähtis ta mähtmetesse ja pani ta maha sõime, sest neil ei olnud muud aset majas.

2. Sealsamas wäljal oliwad karjased õitses ja hoidsiwad võse oma karja. Ja waata, Issanda ingel seisis nende juures ja Issanda auu paistis nende ümber ja

nemad kartsiwad üliwäga. Aga ingel ütles neile: „Ärge kartke! Sest waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigele rahwale peab saama, sest teile on täna Taaweti linnas Snnistegija sündinud, kes on Issand Kristus. Ja see olgu teile täheks: Teie leiate mähitud lapse sõimes magamast.“ Ja äkitselt oli ingligna taewa sõjawäe hulk, need kiitsiwad Jumalat ja ütlesiwad: „Auu olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!“

3. Kui inglid nende juurest oliwad ära läinud taewa ütlesiwad karjased üks teise wastu: „Et läki nüüd Bet-lemma ja waadake seda asja, mis on sündinud, mis Issand meile on teada annud!“ Ja nemad läksiwad rutusti ja leidsiwad Maarja ja Joosepi ja lapsukesse sõimes magawat.

Aga kui nemad saiwad näinud, laotasiwad nemad seda laiali, mis neile sellest lapsukesest oli räägitud. Kõik, kes seda lugu kuulsiwad, paniwad seda imeks. Aga Maarja

pidas kõik need sõnad meeles ja mõtles nende peale omas südamel.

12. Targad Hommikumaalt.

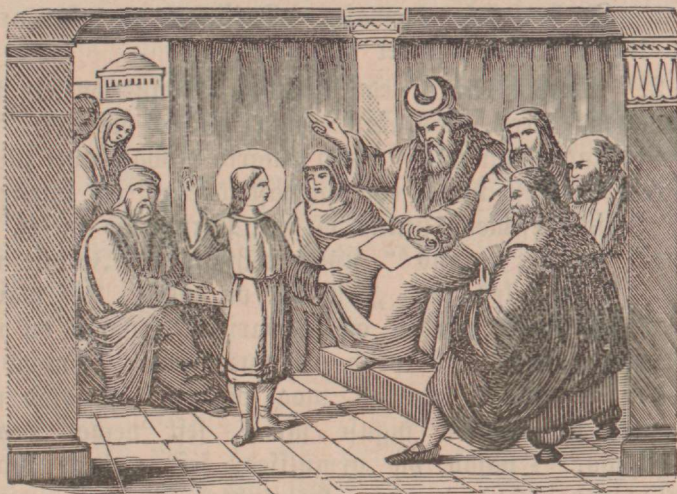
1. Kui Jeesus oli sündinud Betlemmas Juuda maal kuningaga Heroodese ajal, waata, siis tulivad targad Hommikumaalt poolt Jeruusalemma ja ütlesid: „Kus on sündinud Juuda rahva kuningas? Sest meie oleme tema tähte näinud Hommikumaal ja oleme tulnud teda kummardama.“ Aga kui kuningas? Jeda kuulis, ehmatas tema väga ära ja kõik Jeruusalemma linn temaga. Heroodes kogus siis ülemad preestrid ja kirjatundjad kokku ja küsis nende käest: „Ütelge, kus peab Kristus sündima?“ Nemad kostsid: „Betlemmas Juuda maal, sest nõnda on prohvet Miika ette kuulutanud!“ Siis kutsus Heroodes targad ja kuulas neilt dieti aega, mil täht oli paistnud. Ja ta ütles: „Minge nüüd Betlemma ja kuulake dieti ja hästi lapsukese järele ja kui teie teda leiate, siis kuulutage mulle, et ka mina tulen teda kummardama.“

2. Kui targad said kuningat kuulnud, läksid nad ära. Ja waata, täht mis nad Hommikumaalt oliwad näinud, käis nende eel, kuni ta seisis kohe seal üleval, kus lapsukene oli. Aga kui nad tähte nägid, said nad üliväga rõõmsaks. Ja kui nad sinna kotta said, leidsid nad lapse Määrja tema emaga, ja heitsid maha ja kummardasid teda. Siis võtsid nad oma waranduse lahti ja wiisid temale andid: Kulda, wiirukit ja mirrit. Ja et Jumal neid unes käskis, et nad mitte ei pidanud Heroodese juure tagasi minema, läksid nad teist teed tagasi omale maale.

13. Kaheteistkümmne aastane Jeesus templis.

1. Lapsukene Jeesus kasvas ja sai kangeks waimust, täis tarkust, ja Jumala arm oli tema peal. Tema wanemad käiswad iga aasta Jeruusalemmas paasapühiks. Kui Jeesus kaheteistkümmne aastaseks sai, siis wõtsiwad wanemad tema kaasa Jeruusalemma. Kui pühad mööda oliwad ja nemad jälle koju läksiwad, siis jäi Jeesus Jeruusalemma, aga tema wanemad ei teadnud seda mitte. Nemad mõtlesiwad ta teekäijate seltsis olevat, käiswad ühe päewatee ära ja otsisiwad teda sugulaste ja tutwate juurest. Aga kui nemad teda ei leidnud, läksiwad nad tagasi Jeruusalemma ja otsisiwad teda sealt.

2. Kolme päewa pärast leidsiwad nemad ta pühaskojas istumat keset õpetajate seas, neid kuulwat ja neilt

kuulwat. Aga kõik kes teda kuulsiwad, paniwad tema mõistust imeks. Kui Joosep ja Maarja teda nägivad, ütles

ema tema vastu: „Poeg, miks ja meile nõnda oled teinud? Waata, sinu isa ja mina oleme sind dieti waewaga otsinud.“ Jeesus kostis: „Mis see on, et teie mind olete otsinud? Eks teie ei teadnud, et ma ses pean olema, mis mu Isa päralt on?“ Aga nemad ei mõistnud mitte seda sõna. Jeesus läks siis wanematega Naatsaretti tagasi ja kuulis nende sõna.

14. Jeesus kuulutab taewariiki.

1. Kui Jeesus kolmkümmend aastat wanaks oli saanud, siis läks ta Jordani jõele Kristija Johannese juure, et teda pidi ristitama. Aga kui Jeesus ristitud oli, waata, siis tehti taewas tema üle lahti ja Johannes nägi Jumala Waimu kui tuikeste taewast maha tulewat ja Jeesuse peale jääwat. Ja heal ütles taewast: „See sinane on minu armas Poeg, kellest mul hea meel on!“

2. Warsti pärast seda walitses Jeesus enesele kaksteistkümmend meest, kes alati tema juures olivad. Need mehi nimetati jüingriteks. Need jüingrid olivad alati juures, kui Jeesus jutlust ütles, ehk rahwast õpetas, ehk imetegusid tegi. Jeesuse esimene jutlus oli: „Parandage meelt, sest taewariik on ligi tulnud!“ Kõige tähtsam on Jeesuse mäe jutlus. Siin ütles ta: „Õndsad on need, kes waimus waesed, sest nende päralt on taewariik. Õndsad on need, kes kurwad, sest neid peab rõõmustatama. Õndsad on tafsad, sest nemad peawad maa pärima. Õndsad need, kellel nälg ja jänu on õiguse järele, sest nemad peawad täis saama. Õndsad on armulised, sest nemad peawad armu saama. Õndsad need, kes puhtad südamest, sest nemad peawad Jumalat nägema. Õndsad on rahundudjad, sest neid peab Jumala lapsiks hüütama. Õndsad need, keda

taga kiufatakse õiguse pärast, sest nende pärast on taewariik.“ Weel ütles ta: „Arge mõtelge, et mina olen tulnud käsku ehk prohvetid kaotama. Mina ei ole tulnud neid kaotama, waid tõeks tegema. Sellepärast peate teie täiesti wagad olema, nõnda kui teie Isa taewas täiesti waga on.“

3. Ühekorra jutustas Jeesus järgmise loo: „Üks rikas inimene oli, see ehitas ennast purpuri ja kalli linase riidega ja elas igapäew rõõmsasti ja suuresti. Aga üks waene oli, Saatsarus nimi, see oli maas tema wärawa ees, täis paisid. Tal ei olnud midagi süüa ja ta püüdis oma kõhtu täita leiba raasukesist, mis rikka laua pealt maha lange-
siwad. Aga koerad tuliwad ja lakkusiwad tema paisid. Kui waene suri, siis tuliwad inglid ja kandsiwad ta Abrahami sülle. Rikas mees suri ka ja maeti maha. Ja kui ta põrgus suures walus oli ja omad filmad üles tõstis, siis nägi ta Abrahami kaugelt ja Saatsarust tema süles. Ja ta hüüdis ja ütles: Isa Abraham, heida armu mu peale ja läkita Saatsarus, et ta oma sõrme otsa wette kastaks ja minu keelt jahutaks, sest mind waewatakse wäga ses tuleleegis!“ Aga Abraham kostis: „Poeg, mõtle selle peale, et sa oma hea põlwe omas elus oled kätte saanud, nõnda-
samuti Saatsarus kurja; aga nüüd rõõmustatakse teda siin ja sind waewatakse. Ja pealegi on meie ja teie wahel suur wahel kinnitatud, et need, kes siit tahawat sinna teie juure minna, ei wõi mitte, ega need kes seal on, ei saa sealt siia meie juure tulla.“ Siis ütles rikas mees: „Ma palun sind siis, isa, et sa Saatsaruse läkitad minu isa kotta, sest mul on wiis wenda, et ta neile kinnitaks, et nemadki ei saaks siia walu paika.“ Abraham kostis: „Neil on Mooses ja prohwetid, kuulgu nemad neid!“ Aga rikas mees ütles: „Ei mitte, isa Abraham, waid kui keegi surnuteft nende juure läheks, siis parandaksiwad nemad

meelt. Aga Abraham kostis: „Kui nemad Mooselt ja prohvetid ei kuule, siis ei võta nemad ka iialgi kuulda, kui keegi surnuist üles tõuseks!“

15. Jeesus teeb imetegusid.

1. Üks kuningamees oli Kapernauma linnas, selle poeg oli haige. Isa läks Jeesuse juure ja palus: „Isand, tulle alla, enne kui mu pojake sureb!“ Jeesus ütles: „Mine, sinu poeg elab!“ Kuningamees uskus Jeesuse sõna ja läks ja vaata, tema poeg oli seltsamal tunnil terveks saanud.

2. Sealsamas linnas elas üks fogudusekoja ülem, Jairus nimi. See tuli ja heitis Jeesuse jalge ette maha ja palus teda enese kotta tulla. Sest temal oli üks ainus tütar, kaksteistkümmend aastat wana, see oli suremas. Kui

Jeesus sinna kotta jõndis, siis oli lapsukene ju surnud. Aga Jeesus ütles Jairusele: „Ära kardä, usu ägä, siis

peab ta abi saama!" Ja Jeesus hakkas lapse käest kinni ja ütles: „Neitsike, tõuse üles!" Ja sedamaid tõusis neitsike üles ja kõndis.

3. Teine kord läks Jeesus Naini linna. Aga kui ta ligi linna wärawat sai, waata, siis kanti furnut wälja ja see oli ühe lese ema ainus poeg. Palju rahwast käis puusärgi järel. Kui Jeesus nägi, et lest nuttis, siis oli tal hale meel tema pärast ja ta ütles: „Ära nuta mitte!" Ja kui Jeesus ligi sai, hakkas ta puusärgist kinni ja ütles: „Noormees, ma ütlen sulle, tõuse üles!" Ja surnu tõusis istuma ja hakkas rääkima.

4. Ühel päewal ütles Jeesus oma jüingritele: „Läti teine poole järwe!" Aga kui nemad kest järwe oliwad, tõusis kange torm ja ajas lained laewa, nii et nemad üleüldse märjaks saiwad. Aga Jeesus magas. Jüingrid äratafiwad ta üles ja ütlesiwad: „Tšsand, aita meid, meie läheme hukka!" Jeesus ütles: „Mis pärast olete teie arad, teie nõdrausulised?" Ja siis tõusis Jeesus üles ja ähwardas tuult ja merd, siis jäi kõik koguni waitseks. Aga inimesed imetelesiwad ja ütlesiwad: „Kes on tema, et ta tuul ja meri tema sõna kuulewad?"

16. Jeesus wõtab lapsukesi wastu.

1. Ühel päewal küsifiwad jüingrid Jeesuse käest: „Kes on küll kõige suurem taewariigis?" Jeesus kutsus ühe lapsukesi enese juure ja pani ta seisma nende keskele ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, kui teie ei saa kui lapsukesed, siis ei saa teie mitte taewariiki. Kes iseennast alandab nagu see lapsuke, see on suurem taewariigis."

2. Teine kord tõiwad emad oma lapsukesi Jeesuse juure, et tema neisse pidi puutama. Aga jüingrid sõitle-

siwad neid, kes neid tema juure tõiwad. Kui Jeesus seda nägi, läks tema meel haledaks ja tema ütles neile: „Laske

lapsukesed minu juure tulla ja ärge keelge neid mitte, sest niijuguste päralt on Jumala riik!” Ja tema wõttis lapsed sülle, pani oma käed nende peale ja õnnistas neid.

17. Jeesus läheb Jerusalemma.

1. Jeesus läks Jerusalemma. Olimäe juure jõudes läkitas ta kaks jüngrit ja ütles nende wastu: „Minge sinna alewisse, mis teie kohal on, ja sedamaid leiate teie ühe kinniseotud emaesli ja sälu tema juures; peastke nad lahti ja tooge minu juure. Ja kui teile keegi midagi ütleb, siis ütlege: Issandale on neid tarwis! — siis läkitab tema neid sedamaid.”

2. Siis läksiwad jüngrid ära ja tegiwad nõnda, kui Jeesus neid käskinud. Nemad tõiwad emaesli ja sälu ja paniwad oma riided sälu peale ja Jeesuse tema selga istuma. Nga rahwa hulkk laotas omad riided tee peale;

ja teised raiusiwad okse puist ja heitsiwad tee peale. Ja rahwas, kes eel ja taga käis, kisendas ja ütles: „Hosianna Daaweti pojale! Riidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel! Hosianna kõrges!“

3. Jeesus läts püha kotta ja leidis seal neid, kes härgi ja lambaid ja tuikefi müüsiwad, ja rahawahetajaid istumast. Ja Jeesus ajas kõik wälja, kes pühhas kojäs müüsiwad ja ostsiwad, ja wiskas rahawahetajate lauad ümber ja ütles: „Minu koda on palwekoda, aga teie olete teda rööwliaguks teinud!“

18. Jeesus kannatab ja sureb.

1. Iisraeli rahwa ülemad läkfiwad koku ülema preestri Kaima kotta ja pidasiwad isekeskis nõuu, kuidas nemad Jeesuse kavalusega pidiwad kinni wõtma ja ära tapma. Aga nemad ei teadnud mitte, kust nad ta pidiwad kätte saama. Siis läks üks Jeesuse jünger, Juudas Iskariot nimi, ülemate preestrite juure ja ütles: „Mis teie lubate mulle anda, kui ma Jeesuse teie kätte ära annan?“ Nemad pattusiwad temale kolmkümmend hõbetükki.

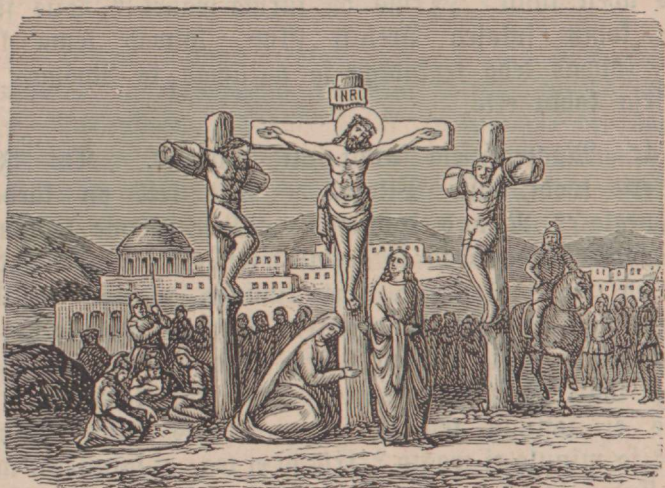
2. Suure neljapäewa õhtul oli Jeesus Ketsemane aias palwet tegemas. Kui ta oma jüngritega aiaft wälja astus, tuli Juudas ja temaga sõjamehed ja ülemate preestrite sulased lühtide ja lampide, mõkade ja nuiadega. Aga Juudas oli sõjameestele ütelnud: „Kellele ma suud annan, see wõtke kinni!“ Ja kohe läks ta Jeesuse juure, teretas teda ja ütles: „Tere, rabi!“ ja andis temale suud. Küll oleks Jeesus wõinud ühe ainja sõnaga kõik kinniwõtjad ära surmata ehk enam kui kaksteiskümmend leegioni inglid enesele appi kutsuda, aga tema ei teinud seda mitte, sest Jeesus pidi kannotama ja surema, et meie wõiksimme põrgu walust peafeda ja õndsaks saada. Sellepärast lastis Jeesus ennast kinni wõtta, siduda ja suure kohtu ette wiia.

3. Suur kohus otsis waletunnistust puhta ja püha Jeesuse wastu, et teda saaks surma saata. Aga ehk küll palju waletunnismehi ette tuliwad, ei leidnud nemad midagi. Siis ütles ülempreester Jeesuse wastu: „Mina wannutan sind elawa Jumala juures, et sa meile ütled, kas sina oled Kristus, Jumala poeg?“ Jeesus kostis: „Jah olen!“ Siis käristas ülempreester oma riided lõhki ja ütles: „Tema on Jumalat teotanud! Mis meile enam tunnistusmehi tarwis on? Mis teie arvate?“ Ja suur kohus

kostis ühest suust: „Tema on surma väärt!“ Siis sülitasiwad kohtu sulased Jeesuse filmi, lõiwad tema kõrwa äärde, lõiwad teda keppidega ja wiisiwad ta Rooma maawalitseja kohtu ette.

4. Maawalitseja nimi oli Pilatus. Kui Jeesus tema ette toodi, küsis Pilatus: „Mis teil on kaebamist tema peale?“ Nemad kostiswad: „Meie oleme leidnud, et ta rahwast ära pöörab ja keelab keisrile kohturaha andmast ja ütleb enese Kristuse, ühe kuningaga olewat.“ Pilatus sai kohe aru, et ülemate preestrite kaebtus wale oli, siiski ei lastnud ta mitte Jeesust lahti, waid hakkas temalt ühte ja teist taga pärima, mis tema peale oli kaebatud. Aga Jeesus ei kostnud temale sõnagi. Siis ütles Pilatus: „Miks sa minule ei wasta? Eks sa ei tea, et minul on meelewalg sind risti puua ja sind lahti lasta?“ Aga Jeesus kostis: „Sinul ei oleks ühtegi meelewalda minu üle, kui seda sulle ei oleks antud ülevalt, sellepärast on nendel suurem süü, kes mind sinu kätte on ära annud!“ Pärast küsis Pilatus: „Kas sa oled Juuda rahwa kuningas?“ Jeesus kostis: „Minu kuningriik ei ole mitte sellest maailmast; igaiks, kes tõe seest on, kuuleb minu healt.“ Siis ütles Pilatus: „Mis on tõde?“ Ja ta läks wälja ja ütles Juuda rahwa wastu: „Mina ei leia temast ühtegi süüüd!“ Aga Juuda rahwas kirjendas suure healega: „Võõ ta risti!“ Pilatus lastis siis Jeesust piitsadega peksta, talle purpurimantli selga ja kibuwitsakrooni pähä panna ja wiimaks mõistis ta, ehk ta küll ühtegi süüüd temast ei leidnud, Jeesuse ristisurma.

5. Suure reede hommikul paniwad sõjamehed risti Jeesuse selga ja wiisiwad ta Kolgata mäele. Seal lõiwad nemad tema risti külge ja temaga kats kirjategijat, teise

paremale, teise pahemale poole. Ja Jeesus ütles: „Isa, sinu kätte annan mina oma waimu!“ Ja kui ta seda sai ütelnud, heitis ta hinge.

6. Seltsamal filmapilgul kärgises ettepooldud tekt, mis templis kõige pühama paiga ees oli, lõhki kaheks. Ja maa wärgises ja kaljud lõhkesiwad lõhki ja hauad läkswad lahti ja palju pühade ihufid tõufiwad uiles. Aga pealik, kes risti all feifis, hüüdis: „Tõesti, tema on Jumala poeg!“ Sellefama päewa õhtul wõeti Jeesuse ihu risti pealt maha, wõditi kalliste rohtudega ja pandi, kalli linase riide fisse mähitud, uude hauda, mis rikas raeifand Joofep Arimatia linnast enefe jaoks oli lastnud kalju fisse raiuda. Haa fuu ette weeretati suur kiwi. Selle kiwi pani Pilatus pitferiga kinni ja pani hoibjad haa juure walwama.

19. Jeesus tõuseb surnuist üles.

1. Kolmandal päeval wara hommiku sündis suur maawärisemine. Seft Issanda ingel tuli taewast maha, läks Jeesuse haua juure ja weeretas kiwi ukse eest ära ja istus sinna peale. Tema nägu oli otsegu wälk ja tema riided walged kui lumi. Hoidjad wärisefiwad hirmu päraft ja ei wõinud mitte teelda, et Jeesus elawalt hauaft wälja astus: Jumal oli oma poja surnuist üles äratanud. Jeesus, meie Onnistegija, elab!

2. Päewa tõusu ajal tuli Maria Mahdaleena kahe teise naesega haua juure Jeesuse ihu kalliste rohtudega wõidma. Tee peal ütlesiwad nad isekeskis: „Kes weeretab meile kiwi haua ukse eest ära?“ Aga kui nad sinna waatasiwad, nägawad nemad, et kiwi oli ju ära weeretatud. Ja waata, ingel oli haua paremal pool ja ütles nende wastu: „Ärge ehmatage! Teie otsite Jeesust, kes oli risti poodud. Teda ei ole fiin, tema on üles tõusnud! Waadake aset, kus Issand on maganud. Aga minge ja ütelge seda tema jüngritele!“

3. Sellesama päewa õhtul oliwad jüngrid üheskoos ja ukfed lukus. Siis tuli Jeesus, seisib kesk nende seas ja ütles: „Rahu olgu teile!“ Aga jüngrid kartsiwad wäga. Siis ütles Jeesus: „Et waadake mu käsi ja jalgu, et mina seesama olen. Katsuge mind kättega ja waadake, sest waimul ei ole liha ega luid, nõnda kui teie näete mul olewat.“ Kui Jeesus seda oli ütelnud, näitas ta neile oma käsi ja jalgu. Siis saidwad jüngrid rõõmsaks, et nad Issandat nägawad. Aga Jeesus ütles: „Rahu olgu teile! Nõnda kui Issa mind on lätitanud, nõnda lätitan mina teid ka.“

4. Kui ta seda sai ütelnud, puhus tema nende peale ja ütles: „Wõtke Püha Waimu! Kellele teie iial patud andeks annate, neile on nad andeks antud, kellele teie iial patud kinnitate, neile on nad kinnitatud.“

20. Jeesus läheb taewa ja läkitab Püha Waimu.

1. Jeesus jäi pärast oma ülestõusmist veel neliküm- mend päewa maa peale. Mitu korda käis ta oma jün- grite juures ja rääkis nendega taewariigi asjust. Ühekorra olivad enam kui wiisjada meest koos, kui Jeesus nende juure tuli. Wiimaks kutsus Jeesus oma jüngrid Olimäele. Seal ütles Jeesus: „Minule on antud kõik meelewald tae- was ja maa peal. Sellepärast minge ja tehke jüngriks kõik rahwad ja ristige neid Isa ja Poja ja Püha Waimu nime sisse. Ja õpetage neid pidama kõik, mis mina teid olen käskinud. Kes usub ja teda ristitakse, see peab õndsaks saama, aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama. Ja waata, mina olen igapäew teie juures maailma otsani.“

2. Kui Jeesus need sõnad oli rääkinud, tõstis ta oma käed üles ja õnnistas oma jüngrid. Ja kui ta neid õnnistas, tõsteti teda nende nähes üles ja pilw wõttis ta

üles nende filmade eest ära. Ja kui nad ükssilmi taewa poole waatasiwad, seisiwad kaks meest walgis riidis nende juures ja ütlesiwad: „Kalilea maa mehed, mis teie seisate ja waatate üles taewa? See Jeesus, kes teilt on üles wõetud taewa, saab jälle tulema, wiimisel päewal, selsamal kombel, kui teie teda olete näinud taewa ära minemat!“

3. Kümme päewa pärast taewa minemist, nelipühi esimesel päewal, oliwad jüngrid Jeruusalemmas ühel meelel koos. Siis sündis äkitselt kohisemine taewast, otsegu kange tuul oleks puhunud, ja täitis kõik koja. kus nemad istusiwad. Ja neist nähti kui lõhutud tulekeeli, ja see seisis igaihe peal nende seast. Ja nemad saiwad kõik täis Püha Waimu ja hakkasiwad rääkima teisi keeli, nõnda kui Waim neile andis selgesti üles rääkida. Kui see heal sündis, siis tuli rahwa hulk kokku ja apostel Peetrus pidas Püha Waimu wäes jutlust ja ütles: „Parandage meelt ja laske endid Jeesuse nime peale ristida pattude andeksandmiseks, siis peate ka teie Püha Waimu anni saama.“ Siis saiwad kolmtuhat hinge usklikuks ja neid ristiti Jeesuse Kristuse nime peale. Uga Issand pani iga päew selle oma koguduse juure neid, keda ära peasteti, õndsaks saamiseks selle läbi, et nemad Jeesuse Kristuse sisse uskusiwad ja neid tema nime peale ristiti.

IV. Kiriku laulud.

1.

Omalt wiisil.

1. Ma tulen taewast ülewest, Häid sõnumid toon teile sealt!
Neid toon maa teile rõõmuga, Neid tahan mina kuuluta.

2. Üks laps on täna sünninud, Kui ammuft ajast töötud,
See kaunis, ilus lapsuke On teie rõõm ja kallis õnn.

3. See on see Issand Jeesus Krist, Kes tahab aita hädalist
See on see Ünnistegija, Kes teid wõib patust lunasta.

4. Kõik õnne saate tema käest, Mis Jumal pakkund igawest,
Et teie wõite meiega Nüüd taewas järgest elada.

5. Nüüd pange märki tähele, Et sõimest mähtmes leitakse
Laps halwas laudas magama, Kes ilma ülespidaja.

6. Seepärast läki rõõmuga Nüüd karjastega waatama,
Mis Jumal meile kinkinud, Mis meie heaks on annetud.

7. Mu süda, pane tähele, Mis on, mis sõimes nähtakse?
Kes on see kaunis lapsuke? See on mu armas Jeesuke!

8. Oh ole terwe tulemast, Mind patust mitte põlgamast:
Sa tuled hädast aitma mind, Kes see eest küllalt kiidab sind?

9. Oh wõta, armas Jeesuke, Mu süda fängiks omale!
Oh wõta temas hingata, Et mina sind ei unusta.

10. Sest laulan mina südamest Ja kiidan oma Jeesukest,
Ma palun rõõmsa usuga, Mind, Jeesus, ifka awita!

2.

Wiisil: Oh Jeesus, ülem abimees.

1. Oh Jeesus, sinu ohastus, Su waew ja sinu walu, Mul seisku ifka silma ees Nii kaua, kui mul elu, Et hoian kõige patu eest Ja püüan sinu surma wäest Siin unes elus käia.

2. Kõik haawad, mis ju küllest näen, Du minu patud löönud; Kõik, mis ma olen, mis ma teen, Du waewaks sulle saanud. Kõik minu wõlad kannad ja! Oh anna andeks armuga, Et sind nii hirmsast waewan!

3. Sa tulid õndsja taewa seest Mu patu häda sisse Ja kandsid suurest armu wäest Kõik minu nuhtlust ise. Sind risti külge naelati, Sind piinati ja surmati, Et mina õndsaks saaksin.

4. Seepärast tahan südamest Müüd sulle tänu anda; Ja kui ja omaht heldusest Mind wõtad taewa kanda, Siis tahan taewa hulgaga Ja uue keele lauluga Sind igaweste kiita.

3.

Wiisil: Müüd, ristirahwas, laulage.

1. Mu süda, ole ülewel, Dõ on ju möõda läinud, Müüd ole walmis, waim ja meel, Käew on ju selgest tõusnud: Waat, sinu Õnnistegija Du hauast tõusnud auuga, Oh wõta teda wastu!

2. Oh armas Issand Jeesus Krist, Sa tõusid surmast üles! Meid peasta surmast, kuradist, Meid hoia omas süles! Meid kõiki oma waimuga Uut elu aita alata, Mis fina meile saatsid!

4.

Omäl wiisil.

Mu hinge sisse tule, Oh Looja Püha Waim! Uut elu töid ja mulle, Kui ilmale ma sain. Oh rõõmustaja ja, Kes tulid Issast, Pojast, Sealt õndsja taewa kojast, Sind kiidan rõõmuga!

5.

Omäl wiisil.

1. Muu, kiitus olgu igawest Kolmainu Jumalale, Et tema juurest heldusest Meid awitanud jälle. Meist hea meel on Jumalal, Suur rahu põlw on taewa all, Kõit waen on otsa saanud.

2. Sind, Isa, meie kiidame Ja palume sulst abi, Kes pead üles targaste Kõit oma sõna läbi. Su wägi see on otsata, Mis tahad, peab sündima, Sa oled taunis Issand.

3. Oh Jeesus Õnnistegija, Kes Isast tulid taewast! Meid tähtsid sina lepita Ja peasta ära waewast. Ma palun kõigest sündamest Sind, kallist waga tallekest, Oh anna meile armu!

4. Oh Püha Waim, ja abimees, Sa rõõmustaja taewast: Meid hoia kurja waimu eest! Et Jeesus peastis waewast Meid oma falli surmaga, Seepärast seisab lõpmata See peal ka meie lootus.

6.

Wiisil: Oh wõitlejad, et käige peale.

1. Ma olen ristitud, ja kirjas Ma olen eluraamatus: Müüd olen taewa Isal' armas, Mu oma on ta pärandus; Mu nimi taewas kirjutud, Ta käte peale märgitud.

2. Ma olen ristitud, ei kardä Ma risti, häda, kurwastust; Ma laps ja Jumal minu Isa, Ta jaadab abi, rõõmustust. Kui õhkan, nutan, kuuleb ta Ja ütleb: „Laps, siin olen ma!“

3. Ma olen ristitud; kui suren, Mis teewad mulle surm ja haud! Küll oma isamaja tunnen: Mul walmis taewa rõõm ja laud. Jah, igawene õnnistus On minu lapsepärandus!

7.

Wiisil: Ma tahan jätta maha.

1. Kes wõib mind hukka mõista, Kui Jumal on mu poolst, Kes tahab wastu seista, Kui tema kannab hoolt? Kui tema armu wari Mu ümber järgeste, Mis wihameeste kari Wõib teha minule?

2. Nüüd tean ja usun jeda Ja kiidan julgesti, Et helde-
mat kui teda Ei ole tõesti, Ja et ta igas asjas Mu ustaw
abimees Ja et ta kõiges hädas Nüüd seisab minu eest.

3. Ja selle usu põhi On Kristus ja ta arm, Ei ma siis
karta tohi, Ei effita mind hirm. Ma ise küll, mu elu Ei kõlba
kühugi: Mis Kristus annud mulle, See maksab alati.

8.

Wiisil: Miks mu jüda ennaft waewab.

1. Kas on linnufesjel muret, Kust ta saab, Mis ta jõob?
Kas ta nälga jureb? Tema loodab Looja peale, Hüppab seal
Oksa peal Rõõmjaft tõstab heale.

2. Oh meil õiget usku waja! Oleks see Meie käe, Wõit-
sime kõik saada. Jumalast kes kiini hakkab, Ei jää ta Abita
Rahul walwab, magab.

3. Kes siin õigust taga nõuab, Ulemaks, Kallimaks Armu
riiki peab, Sellel' Jumal süüa annab, Juua ka Keelmata:
Ta eest hoolt ka kannab.

9.

Omalt wiisil.

1. Mu jüda, ärta üles Ja kiida Loojat lauldes, Kes
kõik head meile annab Ja muret ifka kannab.

2. Kui magama ma heitsin, End isa sülle peitsin, Mind
saadan püüdis neelda, Kuid Jumal wõttis keelda.

3. See eest ma sind nüüd tänan, Suurt auu sulle annan,
Sull' ohwrin õhkamisi Ja pühi palumisi.

4. Mu Jumal, nii kui õõsi Mind hoidis sinu käsi, Nii
päewa ka mind kannan, Mull' inglid warjaks anna.

5. Ka töös mind ise aita, Mis õige, mulle näita! Su
hoolde kõik ma jätan, Mis iial ette wõtan.

10.

Omäl wiifil.

1. Müüd hingwad inimesed, Mets, weised, linnukesed, Kõik ilm on magamas. Oh tõuse, meel ja mõte, Müüd üles, wõta ette, Mis Looja meele pärast on.

2. Kus on nüüd päite jäänud? Ta on ju looja läinud, Dõ asemele saab. Et mingu! Sest mu sisse Mu päite, Jeesus ise, Mull' tõuseh, kes mind walgustab.

3. Mu silmad raskeks läewad, Ja magama nüüd jääwad. Kus jääb hing ihuga? Meid oma hooleks wõta, Mull' waesel warjaks tõtta, Sa Jisraeli hoidija!

4. Mind tiywa alla wõta, Oh Jeesus, hästi kata Su tanapojukest! Kui saadan tahab neelda, Siis lasse inglid keelda: Mu laps ja jäta rahule!

5. Ka teil, mu armsad, olgu Hea öö ja ärgu tulgu Teil' häda waewajaks! Head und teil' Jumal andku Ja woodi ümber pangu Teil' ingliwäge kaitsejaks!

11.

Wiifil: Müüd on see päew ju lõppenud.

1. Ma olen wäike lapsuke Ja püüan õnnistust, Ma olen rammust nõdruke, Ei tea hakatust.

2. Sa olid, Õnnistegija, Mu heaks ka lapsuke, Sa ostsid oma werega Mu hinge omale.

3. Müüd, armas Jeesus, awita, Et elan sinule, Ja wii mind wiimaks armuga Siit taewa ülesse!

12.

Omäl wiifil.

Hoia meid ja õnnista
Oma kalli armuga,
Sinu pale õnnistus
Olgu meie walgustus!

VII. Piibli salmid.

1. Mõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainusündinud Poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, vaid et igawene elu temal peab olema. Joh. 3, 16.

2. Ündsad on need, kes Jumala sõna kuulavad ja seda tallele panevad. Luuk. 11, 28.

3. Andke keisrile, mis keisri kohus, ja Jumalale, mis Jumala kohus on. Matt. 22, 21.

4. Ündsad on need, kes puhtad südamest, sest nemad peavad Jumalat nägema. Matt. 5, 8.

5. Loo mulle, Jumal, puhas süda! Taaw. laul 51, 12.

6. Surm on patu palk, aga igawene elu on Jumala armuand, Kristuse Jeesuse meie Issanda sees. Room. 6, 23.

7. Minge kõike maailma ja kuulutage armuõpetust kõigile rahwaile. Mark. 16, 15.

8. Teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse sees. Gal. 3, 26.

9. Walwake ja paluge, et teie kuusatus sisse ei ja; waim on küll walmis, aga liha on nõder. Matt. 26, 41.

10. Mina olen ülestõusmine ja elu: Kes minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll jureb. Joh. 11, 25.

11. Mis film ei ole näinud ja kõrv ei ole kuulnud ja inimese südamesse ei ole tõusnud, seda on Jumal valmistanud neile, kes teda armastavad. 1 Kor. 2, 9.

12. Ole ustav surmani, siis tahan ma sulle elukrooni anda. Amut. 2, 10.

T a a w e t i 23. l a u l.

1. Jehoowa on mu karjane, ei mul pole ühtigi waja.

2. Noore rohu maade peale asutab ta mind, ta saadab mind hingamise wee juure.

3. Ta jahutab mu hinge, ta saadab mind õiguse jälgede peale oma nime pärast.

4. Ka siis, kui ma käin surma warju orus, ei karda ma kurja, sest et sina minuga oled; sinu tepp ja su sau, need samad trööstivad mind.

5. Sa valmistad mu ette laua mu waenlaste nähes; ja wõiad mu pead õliga; mu karikas on hästi täis.

6. Headus ja heldus aga peawad mind taga ajama kõige mu eluaja, ja ma jään Jehoowa kotta kauaks ajaks.

T a a w e t i 103. l a u l.

1. Mu hing, kiida Jehoowat, ja kõik, mis minu sees, tema püha nime.

2. Mu hing, kiida Jehoowat, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära.

3. Tema on see, kes kõik su ülekohtu andeks annab, kes ära parandab kõik su wigadused;

4. Kes su elu lunastab hukatusest, kes sind ehitab helduse ja halastusega kui krooniga.

5. Halastaja ja armuline on Jehoowa, pika meelega ja rikas heldusest.

6. Sest nii kõrge kui taewas on üle maa, nõnda wõtab ema heldus wõimust nende üle, kes teda kardawad.

7. Otse kui hommiku pool kaugele on õhtu poolt ära, nii kaugele saadab ta meie üleastumised meist ära.

8. Otse kui isa laste peale halastab, nõnda halastab Jehoowa nende peale, kes teda kardawad.

9. Waese inimese päewad on kui rohi, ta õitseb nagu dieke wäljal ;

10. Kui tuul tema üle läheb, siis ei ole teda enam, ja tema ase ei tunne teda mitte enam.

11. Aga Jehoowa heldus on igawesest igawesti nende peal, kes teda kardawad, ja tema õigus jääb laste lastele.

12. Neile, kes tema seadust peawad ja kes mõtlewad tema käskimiste peale, et nemad nende järele teewad.

VIII. Tähendused,

kui jägedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud.

Lapse nimi: _____

Lapse vanadus: _____

Lapse elukoht: _____

Laps peab käima _____ kooli.

Tähendused,

kui jägedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud.

Tähendused,

fui sagedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud.

